Şeb-i Yelda

'Edebiyat Aşkına'

Polonya

Ağustos 2020 Sayı: 02

Kültür ve Edebiyat Dergisi

ZALIM GURBET
İbrahim Ercan

AHMAK
Mehmet Karadayı

KALP YORULUNCA
Zebonisa Asrora

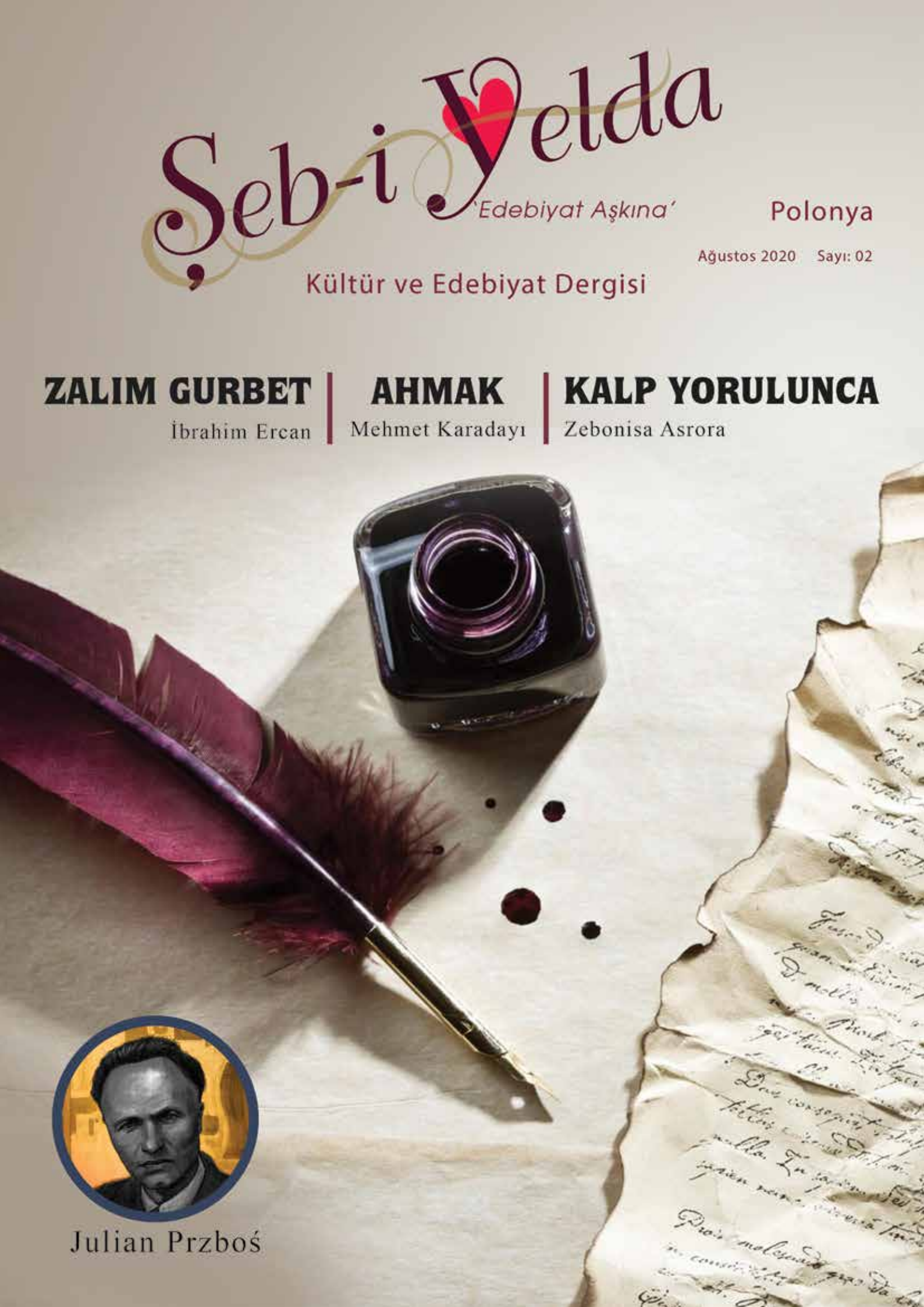

Julian Przboś

İÇİNDEKİLER

3 Başyazı

4 Ahmak
Mehmet Karadayı

8 Edep ve Edebiyat
Semih Demir

11 El Dil Açalım
Abdulkadir Doğan

12 Arastaların Kaybolan Sesleri
Ali Cöre

15 Kalp Yorulunca
Zebonisa Asrora

16 Hatıra Yazmak
Hüseyin Enver

18 İki Damlalık Gerçek
Feyza Yılmaz

20 Bir Kırım Yırı ve Sürgün
Mustafa Arslan

22 Güneş Doğmaktan Vazgeçmez
Samet Naci

24 Yazarlar Neden Yazıyor?
Zafer Ayvaz

26 Julian Przboś
Ömer Faruk Eren

28 Sahipsiz Çocuklar
Metin Özdemir

30 04:00 Yazıları
Ekrem Yurtsever

31 Pirdaş
Ebu Erkan

32 Zalım Gurbet
İbrahim Ercan

33 Sen
Ahmet Aydın

34 Zili Beklerken
Gülçin Beyza Yalçın

BAŞYAZI

21 Aralık tarihinde, Kuzey yarım kürede yılın en uzun gecesi yaşanır. Bu anlamda "Şeb-i Yelda" edebiyatta sıklıkla kullanılmış ve şiirlerin vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur. 17. Yüzyılda yaşayan divan edebiyatı şairlerimizden Bosnalı Sabit, ***"Şeb-i yelda'yı müneccimle muvakkit ne bilir/Müptela-i gama sor kim geceler kaç saat"*** beyti ile ünlüdür. Yaklaşık yüzyıl önce Türkiye'nin Varşova Büyükelçisi olan Üsküp doğumlu ünlü şairimiz Yahya Kemal de ***"Şeb-i yeldâda uzar fecre kadar kıssa-i aşk / Tâ ki Mecnun bitirir nutkunu Leylâ söyler."*** şiiriyle adeta ona nazire yapmıştır. Bu büyük ediplerimizin yolunda, kış gecelerinin uzun olduğu Polonya'yı ikinci vatan edinmiş, çoğunluğu genç edebiyatçılarımızın ürünü olan ***Şeb-i Yelda*** dergisinin ikinci sayısıyla karşınızdayız. Artık Varşova'nın kışları, Yahya Kemal'in ***Kar Musikileri*** şiirinde ***"Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu/Bin yıl sürecek zannedilen kar sesidir bu."*** şeklinde ifade ettiği kadar soğuk ve karlı değil. Bilmiyoruz, küresel ısınmadan dolayı mı, yoksa sıcak diyarlardan gelen sıcak insanların hatırına mı?

Yaz aylarının ürünü olan bu sayımızda nostalji, hasret ve duygu yüklü yazılar ve şiirler var. Dergimizin size hoş gelecek edebi tatlar sunacağına gönülden inanıyorum. Bir çırpıda okuyacağınıza ve gelecek sayıyı bekleyeceğinize eminim.

Şeb-i Yelda

POLONYA
ŞEB-İ YELDA EDEBİYAT GRUBUNUN İNİSİYATİFİNDE 3 AYDA BİR YAYINLANAN KÜLTÜR - EDEBİYAT DERGİSİDİR.

EDİTÖR MEHMET KARADAYI

YAYIN KURULU
ZAFER AYVAZ
DR. AHMET AYDIN
NAZİF ÖZARSLAN
ÖMER FARUK EREN
DR. EKREM YURTSEVER

GRAFİK TASARIM UĞUR ORGERİM

SOSYAL MEDYA TANER TAMTÜRK

İRTİBAT sebiyelda@gmail.com
Youtube SEB-I YELDA

Yazı Teslim Kuralları
– Dergiye yollanan yazılar gönüllülük esasına dayalıdır, herhangi bir telif ödenmez.
– Yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazar(lar)ına aittir. Dergide yayın yapanlar bu sorumluluğu peşinen kabul etmiş sayılırlar.

AHMAK

Mehmet KARADAYI

Gözlerimi yakmaya başlayan teri elimin tersiyle silsem de kurutmak da terden kurtulmak da mümkün değildi. Birkaç gündür bir çölün ortasında yaşıyor gibiydik. Ter neredeyse bütün vucüdumu yapış yapış bir ıslaklık içinde bırakmıştı. Ta Yunus Emre Mahallesi'nden başlamıştım yürümeye. Otobüsün son durağı evimizin çok yakınındaydı ama saat başı sefer olduğu için bir seferi kaçırınca diğer seferi bir saat beklemek gerekiyordu. Dolmuşlar da pahalıydı. Hesabımı otobüs bileti ile yapmıştım. Bir saat beklemek yürümekten daha zor gelmişti ama şimdi bu kan ter içindeki durumuma bakınca yürümek çok da doğru bir karar değil gibi geldi. Yolda hep gölge olan yerleri bulup öyle yürümeye dikkat etmiştim ama ağaç gölgesi bulmak neredeyse imkansızdı. Bazen bina gölgelerinin sıcaklık olarak gölgesiz yerden bir farkı yoktu. Gömleğimin ön tarafını ikide bir ileri geri sallayarak serinlemeye çalışıyordum. Bir duş sonrası giyilen beyaz bir gömlek değildi sırtımdaki artık. Hava kirliliğinden mi terin tesirinden mi bilinmez griye dönmeye başlamıştı. Saçlarım terden kaşınmaya başlamıştı ki Pac Meyda'nına ulaştığımı farkettim. Bu meydanın ortasında İsmet İnönü'nün bir heykeli vardı. Buradan her geçişimde heykelin altındaki sözünü mutlaka okurdum: "Bu ülkede namuslular en az namussuzlar kadar cesur olmalıdır." Trafik lambası yeşilden kırmızıya dönmeden karşı tarafa geçtim. Burada kaldırımlara ekilmiş bazı tropikal ağaçlar vardı ama gölgelerinde dinlenmek imkansızdı. Bir an önce sahile varmalı ve Adliye'nin yanındaki Kore Şehitleri Parkı'ndaki ulu ağaçların gölgesine sığınmalıydım. Gölgesi bol ve koyu olan bu parkta Sıtkı'yı beklemek daha kolay olacaktı. Bu düşünce bana güç verdi sanki. Adımlarım hızlandı.

Sokakların gölgeli taraflarını seçmeye dikkat ediyordum yine. Bu durum beni birkaç defa hedefimden uzaklaştırdı. Farkında olmadan daldığım bir sokaktan en kısa zamanda çıkmak isterken bir çıkmaza rastgeldim. Geri dönüp aynı işlemi bir sonraki sokakta yapınca da bu sefer uzun bir sokağa girdim. "Şimdi bir ara sokak bulurum" diye diye sokağı boydan boya katetmek zorunda kaldım. Yolun sonunda sağa dönünce kendimi 5 Temmuz Ortaokulu'nun yanında buldum. Aman Allah'ım o da ne? Sanki çölün ortasında bir vahaya denk gelmiş gibi şaşkın şaşkın etrafıma bakıyordum. Sokağın kaldırımları sağlı sollu kitap satan insanlarla doluydu. Bazıları yere serdikleri yazgılarda, bazıları yerden biraz yüksek tezgahlarda kitapları sergiliyorlardı. Yazgısı veya sergisi olmayanlar kitaplarını okul bahçesinin ve diğer binaların bahçe duvarındaki boşluklarına koymuşlardı. Hiç böyle bir şey görmemiştim. Yok görmüştüm. Beni bu kadar şaşırtan başka bir olay yaşamıştım. Yaklaşık iki ay önce belediyenin karşısındaki bir binanın girişinde adına bilgisayar dedikleri televizyona benzer küçücük bir ekranı ve yazı yazmak için daktiloya benzeyen tuşları olan bir alet görmüştüm. O da beni çok şaşırtmıştı. Sahili unuttum. Tezgahların arasında dolaşmaya başladım.

Her türden kitap vardı burada. Ansiklopediler, sözlükler, eski okul kitapları, yardımcı ders kitapları, sınavlara hazırlık fasikülleri, yabancı dil öğrenmek için setler, romanlar, şiirler, hikayeler, yerli ve yabancı dergiler, eski zamanlara ait ajandalar ve hatta takvimler... Ellerim cebimde hemen her tezgahın önünde duruyor kitapları gözlerimle adeta seviyordum. Elime almaya korkuyordum çünkü cebimde, sahilde içeceğim bir gazoz ile – yürüyerek geldiğim için belki iki gazoz içebilirdim - beni eve geri ulaştıracak bir otobüs biletine yetecek kadar para vardı.

Sanki, kitabı elime alsam hemen parasını ödemek zorunda kalacakmışım gibi tedirgindim. Tezgahlara bir adım geride duruyor ve kitapları inceliyordum.. Çocuk dergilerinin olduğu yere geldim. Ağzım açık kaldı. Türkiye Çocuk, Milliyet Çocuk dergileri ciltlenmiş olarak satılıyordu. Onları görünce cesaretlenip yaklaştım. Elimi uzatıp aldım birini. Dergiler bu kalın ve sert cildin içinde pırıl pırıl duruyorlardı. Kapağını açınca ilk sayfanın sağ üst köşesinde kurşun kalem ile yazılan fiyatı gördüm. Neredeyse bir dergi fiyatına bir yılın dergilerini satıyorlardı. Hem de ciltli ve pırıl pırıl. Birkaç cilt daha karıştırdım. Hepsinin fiyatı aynıydı. Baktığım son cildi de tezgaha koyup uzaklaşırken satıcı "Yarı fiyatını ver senin olsun." dedi. Biraz tereddüt ettim ama "Yok" dedim "sonra alırım." Satıcı umursamaz bir şekilde omuzunu silkti. Elindeki derginin sayfalarına bakmaya başladı. Sokağın sonuna geldiğimde gözlerim parlamaya başladı. Çizgi romanlar buradaydı.

Teksas'ın serisi vardı. Tommiks ve Kaptan Swing'in de öyle. Örümcek Adam'ın görmediğim baskıları yanyana dizilmişlerdi. Zagor elindeki taştan baltası ile her an "Ahyaakkkk!" diye bağırarak maceraya atılacakmış gibi duruyordu. Hızla sayfalarını karıştırmaya başladım. Bir tanesine iyice dalmış olacağım ki satıcı uyardı uzaktan "Okumak istiyorsan satın alman lazım. Babamızın hayrına burada değiliz." dedi. Mahcup olmuştum. Kitabı alçak duvarın üzerine bırakırken içten içe adama kin beslemeye başladım.

Satıcı o sırada tezgahına yaklaşan bir çocuk ile kitap değiş tokuşunu konuşuyordu. İlginç geldi pazarlıkları. Satıcı "Olmaz arkadaşım" dedi " birebir takas olmaz. Bir tane sayı seç, bu sayıyı senden alırım, üzerine iki lira verirsin olur biter." Arkadaşım dediği çocuk benim akranım görünüyordu. Elindeki Teksas serisinin benim de okumadığım bir sayısını tezgaha bıraktı ve "Ama ben sana aynısını veriyorum. Neden üste para vereyim?" Satıcı sesine bir ton daha ciddiyet katarak "Ben bu işi para kazanmak için yapıyorum. Git bakalım bayiden bu fiyata alabiliyor musun? Ver eski sayıyı iki lira da üzerine ekle al yeni sayıyı. Bayi gibi 25 liraya sayı satmıyorum ben." Çocuk boynunu büktü "Ama bu sayıyı ben senden aldım. O zaman 10 lira verdim. Şimdi sadece sayı değiştiriyorum. Niye para vereyim?" Satıcının sabrı taşmış olacak ki "Tamam arkadaşım" dedi "satmıyorum, değiştirmiyorum da. Git nereden istiyorsan oradan al." Çocuk tezgaha bıraktığı sayıya baktı. "O zaman geri al. Ver benim 10 liramı." Satıcı alaycı bir gülümseme ile "Olur mu öyle? Kitabı oku geri getir aynı paraya sat. Oh ne ala memleket! Beş liraya alırım. İşine gelirse." Çocuğun gözlerinden çaresizlik okunuyordu. Elini uzattı. Satıcı beş lirayı verip Teksas sayısını getirip önümdeki serinin içine koydu. Çocuk arkasına baka baka yanımdan geçti. Köşede sola dönerek kayboldu. Satıcının bıraktığı sayıyı elime aldım. Onyedinci sayıyı hala okuyamamıştım. Gazi'de bütün seri vardı ama Yozgat'a gitmişti yaz tatili için. Kitabın kapağını açmıştım ki çocuk köşeden geri göründü ve "Haram zıkkım olsun!" dedikten sonra tekrar kayboldu. Satıcı dönüp bakmadı bile.

Bir iki sayfa okumuştum ki satıcının beni uyaracağı geldi aklıma. Yavaşça kapağını kapattım. Kitabı tezgaha koyarken satıcının yeni gelen biri ile konuşmaya başladığını gördüm. Birden kafamın içinde tilkiler dolaşmaya başladı. Satıcı beni görmüyordu. Kitap elimdeydi. Tam köşedeydim. Tazı gibi koşuyordum. Postanenin yanından köşeyi dönünce beni görmesi imkansızdı. Gözümün önüne çocuğun kızgınlıktan ve ağlamaktan kızaran yüzü geldi. Kitabı elimde sımsıkı kavradığım gibi koşmaya başladım. Köşeyi döner dönmez çocuğu görmeyi umuyordum ama orada değildi. Duramazdım. Deli gibi koşmaya devam ettim. Bir binanın gölgesinde durdum. Her tarafımdan su gibi ter boşanıyordu. Kalbim yerinden çıkacak gibi atıyor nefesim sık sık tıkanıyordu. Derin derin nefes alarak rahatlamaya çalışıyordum. Birkaç defa endişeyle geriye baktım ama satıcı görünmüyordu. Nefes alışlarım biraz düzelince tekrar koşmaya başladım. Yeniden tıkandığımda durmak zorunda kaldım. Yusuf Amca'nın Sakızlı Dondurmaları tabelası tanıdık bir dost gelmişti. Demek ki biraz önce Zafer Sineması'nın yanından geçmiştim. Hemen ilerisi Çocuk Kütüphanesi olmalıydı. Kurtulmuştum. Sahile yakındım artık. Nefesimi bir daha düzenledikten sonra bu sefer sakin adımlarla denize doğru yürümeye başladım. Ayakkabılarımın içinden vıcık vıcık bir çamurun içinde yürüyor gibi sesler geliyordu. Üstüme başıma dikkat edecek durumda değildim. Sahile varınca ilk ağacın altına çimenlerin üstüne attım kendimi. Kitabın kapağı terden sırılsıklam olmasına rağmen adeta elime yapışmış gibiydi. Kitabı çimenlerin üstüne bırakıp ellerimi pantolonumda bulduğum kuru yerlere sürerek kuruttum. Kitabın kapağını da aynı şekilde kuruttuktan sonra şöyle bir baktım. Yüzüme bir tebessüm gelip yerleşti.

Sahildeki çay salonu sadece aileler için olmasına rağmen yaşımızın küçüklüğünden midir nedir bizim girmemize ses çıkarmazlardı. Sıtkı ile orada buluştuk. O otobüsle gelmesine rağmen aynı şekilde terden ıslanmıştı. Denize yakın olan masayı seçip oturduk. Güneş batıya çoktan meyletmesine rağmen henüz ikindi sonrası serinliği çökmemişti. Birer tane gazoz söyledik. Sıtkı elimdeki kitaba hayranlıkla bakmış ve onyedinci sayı olduğunu görünce adeta kendinden geçmişti. Nereden bulduğumu sordu.“Bir çocuktan aldım.” dedim “bana beş liraya saydı.” İskenderun Körfezi'nin en güzel yanı meltemiydi. Limana yakın yerlerde kokudan durulmazdı ama bu çay bahçesinin olduğu yere ulaşmazdı o koku. Hele bu tarafta esen melteme doyum olmazdı. Sıtkı kitabı benden önce okudu. Ben denize tekne ile gezintiye çıkanları seyredip martıların balık avına hayran hayran bakarken okuyup bitirdi kitabı. İkindi sonrası serinliği nihayet başlayıp meltem ile birleşince tadına doyulmaz bir hava olmuştu. Çay bahçesinin ışıkları yandıktan sonra uzun uzun sohbet ettik. Sonra o ayrıldı. Bir gazoz daha içtim. Yürüyerek gelmenin mükafatı olmuştu bu. Bir müddet daha oyalandıktan sonra elimde kitap otobüslerin kalktığı noktaya gittim. Saat 9'u geçmişti. 10'daki sefere binmek için beklemeye başladım. Bir bank bulup oturdum. O zaman kitabı okumayı akıl edebildim ancak. Macera o kadar sürükleyiciydi ki kitabın sonuna nasıl ulaştığımı ferkedemedim bile. Bankın üzerindeki floresan ışığında kitabı bitirmiştim ki otobüsün kaçtığını gördüm. Mecburen bir sonraki seferi bekleyecektim. Denizin sakin mırıltılarını dinleyerek çabucak geçti bekleme süresi. Son seferdeki otobüse bindim. Camdan rüzgar alan bir koltuğa oturdum. Bu saatte otobüs sakin olduğundan istediğin yeri seçme özgürlüğün vardı. Püfür püfür son durağa kadar gittim. Otobüsten iner inmez babam ve küçük kardeşimi gördüm. Beni arıyorlarmış. “Neredesin oğlum? Perişan olduk burada.” Babamın gözlerinde bir öfkenin kıvılcımları çakmaya başlamıştı. “Sahilde kitap okurken dalıp otobüsü kaçırdım.” dedim. Hemen öfkesi sönmüştü babamın. Kitap okumak hele de otobüsü kaçıracak kadar dalarak kitap okumak kızılmayı değil takdiri hakederdi. “Dikkat et bir daha. Annene yazık oğlum” dedi.

Sıtkı'yla bu kaçıncı buluşmamızdı sayısını unuttum. Tam otuzüç yıl hiç aksatmadan yerine getirdiğimiz bir gelenek olarak yine Teysir Çay Bahçesi'nde buluşmuştuk. Denizin yanındaki masaya oturmuştuk. Çocukken haftada bir gelirdik buraya. Üniversiteye başladıktan sonra sedece yazları ama neredeyse her gün buluşur sohbet ederdik. Çalışmaya başlayınca her yaz bir defaya düştü buluşmalar. Artık tarihi sabitlemek zorunda kalmıştık. Her yaz 20 Temmuz hasret giderme günümüz olmuştu. Yine buluşmuş, uzun uzun sarılıp hasret giderdikten sonra Sıtkı masadan kısa süreliğine kalkmıştı. Ben de telefonumdan ilginç gelen bir haberi okumaya dalmıştım. Telefonun ekranındaki haberden başımı kaldırınca Sıtkı'yı elindeki kahve ile gelirken gördüm. "Tavla da atalım mı?" diye sordu uzaktan. Kafamı yukarıya doğru kaldırarak hayır işareti yaptım. Geldi oturdu. Sevdiğimi bildiği filtre kahve almıştı. İskenderun Körfezi'nin cana can katan melteminin huzurunu içime çektim. Telefon ekranındaki haberi gösterdim. İlgiyle baktı. Haberde Irak'taki bir kitap satıcısının kitapları sokakta bıraktığından bahsediliyordu. Neden saklamıyorsun diye sorulunca "Hırsız kitap okumaz zaten okusa hırsız olmaz" diye cevap vermişti. Sıtkı'nın yüzü aydınlandı. "Hangi ahmak kitap çalar ki zaten?" dedi. Kırkbir yıllık dostluğumuzda ondan sakladığım tek sırrımı gülümsememin arkasına hapsettim. Kahve harikaydı.

EDEP ve EDEBİYAT

Semih Demir

Batı toplumunda "edebiyat" kavramı "literature" kelimesi ile ifade edilmektedir. Bunun kelime, yazılmış ve basılmış yayın ve kitaplar anlamına gelmektedir. İslam toplumunda ise daha çok edeplendiren, nasihat eden nezaket ilmi ilmi olarak görüldüğü için edebiyat kelimesinin edeb kökünden türediği kabul edilmektedir. Bizde insanın yaşamına, düşünce ufkuna nezaket, kibarlık, sevgi, hoşgörü ve mutluluk katan her türlü eser edebiyatın konusuna girer. Batıda ise bçyle bir ayrım sözkonusu değildir. Doğu ve batı edebiyatı arasındaki en büyük fark da bu olsa gerek. Eski edebiyattan hareketle edebiyattaki hikmet edeplenmektir yani insanın edebine edep katan ve insana bir noktadan sonra "Edep ya Hu" dedirten şiir, yazı, resim gibi her türlü sanatsal faaliyetler edebiyatımızın konusudur ve edebi metinleridir. Bundan gayrisi müsvedde hükmündeki karalamalardır diyebiliriz.

"Edeb ehl-i ilimden hâli olmaz / Edebsiz ilim okuyan âlim olmaz."

Edep ilim ehlinin ilk önce sahip olması gereken vasfıdır. İlim ehlinin edebiyle ilmini muhafaza edeceğini ifade eder. Edepten yoksun ve ahlaksız olup ilimlerle iştigal edenlerin alim olamayacaklarını ehli ilim erbapları ifade etmişlerdir. Öyle ki Hz Mevlana ***" Edeb bir tâc imiş Nur-i Hüdâ'dan / Giy ol tâcı emin ol her belâdan."*** demektedir. Edep başa takılan tac gibi insanın baş üstünde taşıdığı bir mücevherdir. Edep, insanı hayvandan ayıran en önemli vasıftır. Aynı zamanda insanın başına gelebilecek bela ve musibetlere karşı alacağı en birinci önlem ve hayat sigortasıdır. Edep imanın esası, dinin şartıdır. Hz. Mevlana ***"Aklım kalbime "İman nedir?"*** diye sordu. Kalbim ise aklıma iman edeptir diye cevap verdi." demiştir. Aynı zamanda kişinin bulunduğu konum, makam her ne olursa olsun, şahsın ölçülüp tartılacağı değerlerin başında edebin geldiğini görmekteyiz. Hz Mevlana ***" Bir insanın nasıl güldüğünden edebini, neye güldüğünden ise akıl seviyesini anlarsın."*** diyerek toplumda insanın ölçülüp tartıldığı değerin edep olduğunu ifade etmektedir. Edebin önemini belirtmek için başka bir örnekte ***"Bir insanda yoksa edep, neylesin medrese mektep. Okusa alim olsa yine merkep yine merkep"*** denmiştir. İlim erbabının vasfı ve ilmin de evvela şartı edeptir. Tarih boyunca edebi elden bırakan ilim kaybolmuş ilim erbabı da kör olmuştur. Edepsizliğin toplumu nasıl bir uçuruma yuvarladığı ve ardından gelenlerin aklını ve dimağlarını zehirleyerek nasıl çirkef bir bataklığa sapladığı görülmektedir.

Yunus Emre, ***"İlim meclislerinde aradım kıldım talep / İlim geride kaldı ille edeb ille edeb"*** diyerek yıllarca ilim meclislerinde bulunduğunu ifade ederken bu meclislerden öğrendiği her şeyin edebin gerisinde kaldığını ve kazanılacak en mühim şeyin edep olduğunu dile getirmektedir. ***"Edebtir kişinin daim libası / Edebsiz insan üryana benzer." (La edrî).***

Edep, erdemli davranmayı karakterli bir insan olmaya yönelik ahlaki sayılan hususlara davet eden, aynı zamanda insanı kötülüklerden, cahillikten, bilgisizlik ve kötü alışkanlık ve davranışlardan koruyan değerdir. Edep insana insan olduğunu gösterir. İçinde saklı bulunan güzellikleri ortaya çıkarır. Söz konusu güzellik bir nevi kişinin kendisinin yaratılanlar arasındaki farkını ortaya koyarak insan olduğunun ispatıdır. Bir kimsenin sahip olduğu meziyet ve faziletler ne olursa olsun başkalarında hayranlık ve takdir duygusu uyandırabilir, ama evvela edepli olması, insana yaraşır edebi sergilemesi beklenir. Nezaket, ahlak, terbiye, utanma, haddini bilmek, duracağı yeri bilmek, oturup kalkacağı yeri tanımak, dilini terbiye etmek edebin varlığını gösterir. Tahirül Mevlevi Edebiyat Lügati'nde edep için ***"her türlü yanlışlığa düşmekten ve utanmaktan kaçındıran sahibini esirgeyen, sahibine güzellik ve zarafet kazandıran davranış ve meleke"*** demektedir

Edep (edeb) kelimesinin "ziyafete davet etmek" anlamındaki ***edb*** veya "zarif ve edepli olmak" anlamındaki ***edep*** masdarından isim olan kelimenin sözlüklerdeki başlıca manaları "davet, iyi tutum, incelik ve kibarlık, hayranlık ve takdir" şeklinde gösterilir İslam Ansiklopedisi'nde. Burada kelimenin kökeni veya morfolojisine bakmayacağız. Asıl bizi ilgilendiren nokta edepli olmanın insana ne kazandıracağı veya topluma faydasının ne olacağıdır. Konuşurken, tartışırken ve hatta küfrederken bile edebi insanın üslubuna ve nezaketine bakmak lazım olduğuna inanırız. Bugünkü toplumda edip geçinen insanların, birbirlerine ağza alınmayacak laflarla gayri ahlaki üslupla konuşmaları veya yazılar yazmaları malumdur. Bu kişiler, ne yazık ki toplumumuzun ne kadar edepten ve edebiyattan koptuğunu bize göstermektedir. Oysa geçmişten günümüze tarihimize bir bakacak olursak toplumumuzun yazılı ve sözlü edebiyatında, edebin baskın olduğunu görürüz. Peki "Edebi Edebiyatın" topluma sağladığı katkı ne idi? Anadolu'da her söze bir deyim, her olaya bir meseli olan bir halkımız vardı. Küfrünü de öfkesini de sevinci ve derdini de edep dairesinde söylemekteydiler. Anne kızına, kız anneye derdini, meramını edep dairesinde ifade etmekteydi. Pend-i zenan olarak geçen beyitlerden bir örnek edebin önemine dikkat çekmektedir.

Kız dinle nush ü pendimi kavline sâdık ol
Gönle rızâ-yı kaynanayı kul halâyık ol
Kim der sana ki bir çamura var bulaşık ol
Ne kesret ile zâhide ne pek de açık ol
Olma sokak süpürgesi kadın kadıncık ol

Şairler edep çerçevesinde devlet adamlarına sitem eden şiirler yazmaktaydı. Nefi'nin şu beyti kendisine kâfir diyen devrin müftüsüne yazmış olduğu beyittir. Sitem ederken de laf söylerken de edebi elden bırakmamak gerektiğine güzel bir örnektir.

Bize kâfir demiş müfti efendi
Dutalım ben ana diyem Müselman
Varıldıkta yarın divan-ı Hakk'a
İkimiz de çıkarız anda yalan.

Başka bir şiirinde de Nefi'ye hakaret eden kişiye verdiği cevap söz üstadı olduğunu ve edep dairesinde bir savunma yaptığını göstermektedir.

Bize Tahir Efendi kelp demiş
İltifatı bu sözde zahirdir
Mâlikî mezhebim zira
İtikadımca kelp tahirdir

Edep sahibi kişi kolay kolay kimseye zarar vermez. Kimseyi yadırgamaz, kimseye üstten bakmaz, kimseye zulmetmez. Edep olunca insanda kötülük, çirkinlik kaybolur iyilik ve güzellikler sadır olur. Her şeyden evvel insan insan olur. Özünü bulur.

Toplumda kabalık, hoyratlık o kadar hâkim durumda ki en muhterem ve kutsal görevde bile nobranız. Kutsal mekân Kâbe'de bile itip kakan kavga eden bir millet haline geldik.

Yanımızda çalışan bir arkadaşa görev verirken, görevden alırken, bir işi bir ihaleyi alırken, ticaret, siyaset yaparken çok ama çok kabayız. Ailemizi, eşimizi, çocuklarımızı severken, överken, kızarken kibarlıktan nezaketten uzağız. Filmlerimizin, dizilerimizin neredeyse tamamı vurma, kırma, şiddet, kabalık üzerine senaryo edilmiştir. Senaryolar tam bir edepsizlik üzerine bina edilmiş. Edepsiz bir nesil, edepsiz bir toplum yetişmektedir. Yaşamın neredeyse her alanında kaba ve çirkiniz ve bu kabalığın adını da samimiyet ve hürriyet koymuşuz.

Aslında biz toplum olarak böyle değiliz, olmamalıyız. Değerlerimizi yitirmemek için yeniden "Edep ya Hu" diyerek dirilme atmosferine girmeliyiz. Bunun için Allah'ın emirlerini ve Resulullah Efendimiz'i tanımalıyız. Allah ve Resulünün edebiyle edeplenmedikçe ayağa kalkamayacağımızı idrak etmeliyiz. Kur'an'ı bu manada sadece okumamalı onu adeta yudum yudum içiyor gibi özümsemeliyiz. Yoksa Allah ve Resulü'nün edebini almadan, şekli bir müslümanlık sonucu kabalık ve nobranlıkla çok kolay kalp kırıp gönül yıkabiliriz. Hikmet dolu Allah kelamını özümseyemediğimiz zaman edepten yoksun softalar haline gelmemiz de mukadder olur.

Toplumda bazı bize sıkıcı gelen kurallar, adetler, sosyal yaşam kuralları, kılık kıyafet, yemek adabı, oturup kalkma adabı, küçük ve büyüklere saygı ve sevgi davranış kuralları mevcuttur. Edep, adab-ı muaşeret kurallarını da kapsayan çok daha geniş bir kavramdır. Edep sadece yap, et, gel, git, otur kalk değildir. Edep huzuru Mevla'da her an hazır olmaktır. Allah'ın huzurunda onun bizi gördüğüne ve bizim de onun her an yanımızda olduğunu idrak ederek davranmak, konuşmak, yaşamaktır. Yani her an hal ve ahvalinizi Yaradan'a arz edecek, durum ve üslupta hareket etmek edeptir. Yazımıza Kaygusuz Abdal'ın sözleriyle veda edelim. Edebinizle var olun.

Ey özünü insan bilen
Var edeb öğren edeb
Ey edeb, erkan bilen
Var edeb öğren edeb

Gel hakka olma asi
Ta gide gönlün pası
Dört kitabın manası
Var edeb öğren edeb

Edeb gerektir kula
Ta işi temiz ola
Edebsiz girme yola
Var edeb öğren edeb

Gaflet içinde uyan
Edebsiz olma ey can
Edebdir asl–ı iman
Var edeb öğren edeb

Kaygusuz Abdal uyan
Aşkı bil aşka boyan
Şöyle demiştir diyen
Var edeb öğren edeb

EL DİL AÇALIM

Abdulkadir Doğan

Ey insan ölüm var, neden o çalım.
Elimiz, gönlümüz, Hakk'a açalım.
Emrine uyalım, nehyden kaçalım.
Mağfur olmak için, EL-DİL açalım.

Kim kula yar ola, Hüda'sı kadar.
Her kulun kıymeti, duası kadar.
Hak olan davâ'ya, şuâsı medar.
Şuâ bulmak için, EL-DİL açalım.

Rabb indinde kul'un değeri dua.
Davâ'sız olan kul, ne verir ruh'a.
Gaye-i hayal HÛ, nur veren şua.
Nurlu olmak için, EL-DİL açalım.

Gördüğün nimetin şükrü ibadet.
Duayla Rahim'den lahika celbet.
Vakti gelse Rabbim, eder icabet.
Karin kalmak için, EL-DİL açalım.

Dua eden der ki; beni bilen var.
Dişime, döşüme, göre plan var.
Her şeyi ölçülü, yola koyan var.
Yola çıkmak için, EL-DİL açalım.

İhtiyaç gideren, sevdiren seven,
Yerde gökte bize, hizmeti veren,
Mahlukat üstünde, halife seçen.
Halif kalmak için, EL-DİL açalım.

Vermek istiyor ki; istemek verdi.
Her canlıya uygun sofrayı serdi.
Keyfe kâfi diyen, kul helal yerdi.
Helal yemek için, EL-DİL açalım.

Bir çok duyu verdi, hayatla zeka.
Yer almış ervahda, bir aşkı beka,
Aşktan yanan ister, maşuka lika.
Mülakî olmak çün, EL-DİL açalım.

Bu aşkı bahş eden, elbette baki.
Sonsuz hayat kesin, ebette vaki.
Cennet Said bekler, ateş de şaki.
Suud bulmak için, EL-DİL açalım.

Mahrem dua tılsım, açacak kilit.
Duahan kullardan, çıkacak elit.
Nefse galip gelen, kalacak celit.
Galip gelmek için, EL-DİL açalım.

Rabb indinde kul'un değeri dua.
Davâ'sız olan kul, ne verir ruh'a.
Gaye-i hayal HÛ, nur veren şua.
Nurlu olmak için, EL-DİL açalım.

ARASTALARIN KAYBOLAN SESLERİ

Ali CÖRE

Çocukluğumda en zevkli eğlence Taşköprü'deki arasta esnaflarını seyretmek idi. O zamanlar sanayi çarşısı olmadığı için zanaatkarların ve tüccarların dükkanları arastada yan yana ya da sırt sırta idi.

Sokaklardan geçerken çalışan esnafların dükkanlarından çıkan farklı farklı alet ve makina seslerine aralardaki lokantalardan taşan yemek kokuları karışırdı. Zanaatkarların dükkanlarında pek cam çerçeve olmazdı, olsa da kapanmazdı. Dışarıdan dükkanın içi görünür, nasıl çalıştıkları rahatlıkla seyredilebilirdi.

Demirci dükkanında alevli ocaktan çıkan kan kırmızı demirler, örs ve çekicin arasına yatırılır ve şekilden şekile sokulurdu. Çekicin tın tınlarına balyozun tan tanları karışırdı. Sanırım çekici usta, balyozu da kalfa sallardı. Usta bir elinde maşa ile tuttuğu demiri sürekli örsün üzerinde evirip çevirirdi. Çekici, bir o kan kırmızısı kızgın demire bir de örse indirirdi. Böylece ahenkli bir tempo tuttururdu. Örs çok sert bir demir ya da çelik olduğu için ondan daha tiz bir çınlama yayılırdı. Üzerine çarpan çekiç sanki kendiliğinden zıplıyormuş gibi sönümlenirdi.Maşayla tutulan kızgın demir sık sık kapkara su kabına sokulur, suya değer değmez cozurtulu bir duman yükselirdi. Bu sokağın adı halen daha Demirciler Sokağı'dır. Ama şimdi demircilerden kimse kalmamıştır. Ne örsün çınlamasını ne de çekiçlerin tınlamasını duyamazsınız artık.

Az ilerideki dükkanda nal üretimi yapılırdı. İçinde kütür kütür çalışan büyük bir pres makinası vardı. Yanına yaklaşınca sanki yer sarsılıyormuş gibi olurdu. Geniş plaka halindeki saclar inip kalkan makasın altına el çabukluğu ile sürülerek patır patır nal basılırdı.

Malzemeyi israf etmemeye özen gösteren ustalar, iyice küçülen son parçayı da makinaya sürerken parmakları presin altında kalacak diye ben geriden geriye korkardım. Nalbant, makinayla işini tamamlayınca bu kez dükkanın önüne bir minder atar, üstüne oturur; presten aldığı nalları dizlerinin arasındaki küçük örsün üzerinde elden geçirir, yani çekiçleyerek çapaklarını alırdı. Ee nalbant olur da at, eşek nallanmaz mı? Arada bir dükkanın önüne çekilen ve bir kaç kişi ile ancak zapt edilebilen atların ayaklarına nal çakılırdı.

Bir de kalaycı vardı arastada. O zamanlar hemen her evde bakırdan yapılmış koca koca kazanlar, boy boy tencereler, çeşit çeşit ibrikler olurdu. Bunlar belirli aralıklarla kalaycıya getirilir, ateş ile yağdan, isten, pastan temizlendikten sonra ağzı yüzü elden geçerek şekli şemaili düzeltilirdi. Kalaylandıktan sonra dış tarafı bakırî bir kızıllık ile parıldar, iç tarafı ayna gibi ışıldardı. Kalaycı Hakkı'yı herkes bilirdi. Kalaycı Haydar'ın dükkanında çalışırdı. Onu da seyrederdim. O da fena sesler çıkarmazdı. Kalaylama işinden önce eline aldığı kap kacağın düzeltilmesi gereken yerlerini muhtelif büyülüklerdeki çekiç ve tahta tokmaklarla hafif hafif dokunarak düzeltirdi. Arada bir tempo yakalardı. Her bir kaptan, kabın çapına ve büyüklüğüne göre farklı takırtılar tukurtular çıkardı. Bana göre en ilginç iş, büyük kazanların kalaylanması idi.Hakkı usta ıslak kumun üzerine yerleştirdiği kazanların içine çıplak ayakları ile girerek aerobik yapanlar gibi bir sağa bir sola döne döne kazanın dışındaki, tabakalaşmış odun külünü ve kömür karasını temizlerdi. O kazanları ateşe sokup çıkarmak, kalaylamak bayağı bir çaba gerektirirdi. Adeta onlarla güreşirdi Hakkı Usta. Ateşi harlayan körüğün içinde yandan kollu bir fan vardı.Hakkı Usta fanı çevirdikçe ocaktan çıkan duman ve civekler dükkanı doldurur, ateşin harlama sesi ile fanın vınlaması birbirine karışırdı.

Sonra sobacılar ve tenekeciler gelirdi. Belki de en çok gürültü bunlardan çıkardı. Onlar hem yeni soba üretimi, hem de eskilerin tamiratını yapardı. Sobanın yanısıra muhtelif büyüklükte mangallar, mantozlar da üretilirdi. Eskiyen, eğilip bükülen ya da eriyip delinen sobalar, borular sobacının kapısına dayanırdı. Eriyen, delinen yerlere yama vurulur, eğrilen yerler düzeltilirdi. Tenekeden biraz kalınca olan odun sobaları ve boruları çekiç darbelerini yedikçe arastayı inletirdi. Zamanla odun sobalarının yerini talaş sobası, kömür sobası aldı. Kasabada soba üretimi azaldı. Fabrikasyona döndü iş. Sobacılar da tüccar oldu. Artık kara sacdan yapılmış odun sobaları sahneyi emaye kaplı, ışıl ışıl "uyuyan güzellere" bıraktı. Arastada sobacıların sesi de kesildi. Artık doğal gaz da gelince soba tüccarlarının işi gittikçe azalacaktır. Tenekeciler vardı, tavanların saçaklarındaki yağmur borularını üreten. Plastik borular çıkınca onların da işi azaldı. Galvanizli sacdan bükülerek lehim ile kaynak yapılan borular da nerdeyse artık kalmadı.

Çok yaygın olmasa da bazı dükkanlardan daktilo sesi duyardım. Arzuhalcilerden ve avukatlardan çıkardı bu sesler. Çay ocağında çıraklık yaptığım zamanlar önümüzdeki dükkanda Avukat İhsan Bey, arkamızda arzuhalci Hasan Bey vardı. Çay götürdüğümde onları gözümün ucuyla izlerdim. Tuşları görmeden nasıl vururlar, karşısındaki konuşanın durumunu nasıl kitabileştirirler, satır sonlarında kağıdın takılı olduğu yeri hızlı bir şekilde nasıl da çekerlerdi! Her satır başında ya da sonunda çın çın zil sesleri çıkardı daktilolardan. Özellikle Cuma günleri avukat ve arzuhalcilerin dükkanlarında çok yoğunluk olurdu, boş çay bardaklarını güçlükle alırdım içeriden.

Ayakkabıcıları ve terzileri de unutmamak lazım. O zamanlar daha mı tutumluyduk, yoksa fakir miydik bilemem. Ama tamir görmüş ayakkabı giymek yaygındı. Şimdiki gibi ayakkabı ucuz değildi hazer. Ya da bol değildi. Ayakkabı tamirciliği bir meslek idi. Sürekli tezgahları dolu olurdu. Yeni kösele ayakkabıların tabanına bile pençe diye tabir edilen siyah, sert bir kauçuk yapıştırılırdı. Böylece ayakkabının ömrü uzamış olurdu. Yırtılan deriler dikilir, veya yama vurulurdu. Topuğu düşen ayakkabılara topuk takılırdı.

Önlerinde kütük üzerine çakılmış, uzun, ince örse benzeyen bir demir olurdu. Demirin üzerine ayakkabı geçirilerek, söküm takım ve bakım işleri yapılırdı. Bazen demir, bazen de tahta tokmakla sağı solu elden geçirilirdi. O dükkanların kapılarından da takırtılar tukurtular eksik olmazdı. Arada bir dikiş makinasının zırıltıları duyulurdu. O sesleri duyduğunuzda bir ayakkabı tamircisinin önünden geçtiğinizi fark ederdiniz.

Ayakkabıcılar gibi terzilerin ve yorgancıların de sesi yok olmak üzeredir. Terzi dükkanlarının önünden geçerken mutlaka kulağımıza bir dikiş makinasının zırıltısı gelirdi. Benim çalıştığım çay ocağının yanında Terzi Hüsnü Amca vardı. Çok ilginçtir, o zaman kömür ile ısınan ağır bir ütüsü vardı. Ütü yapacağı gün sabahtan ütünün kömürünü yakar, semaver gibi içinde kor birikince kullanmaya başlardı. Terzi dükkanlarından duyulan dikiş makinasının zırıltısına göre küçük parça mı, büyük parça mı diktiğini tahmin etmek zor değildi. Şimdi terzilerin sesini işiten var mı? Ya da gören? Hani dükkanının önünde bacak bacak üstüne atmış paça yapan, diktiği ceketin teğellerini söken bir terzi?

Bir de kasaba genelinde duyulan sesler vardı. Mesela son baharda tüm kasabayı kaplayan motor sesleri. Eskiden kışa doğru hemen her evin kapısına traktörlerle, kamyonlarla tomruk gibi odunlar yıkılırdı. Bir kaç gün sokak kapılarının önünde bekler, önce motorla kütüklere ayrılır, sonra da baltayla ufalanırdı. Motor çalışırken sokaklara odun ve benzin dumanının kokusuyla karışık motor sesleri yayılırdı. Çarşı pazar esnaflarına ve de kasaba halkına lojistik hizmeti veren at arabalarını da unutmak olmaz. İşleyen, çalışan makina ya da fabrikadan yayılan sesler gibi, kasabadan yayılan çeşit çeşit seslerin içinde tekerleri demir çemberli at arabalarının takırtıları da duyulurdu.

Hiç bir şey üretmeyen kahvehaneler ve çay ocaklarının da kendine göre bir sesi olurdu. Tavla masalarındaki zar şıkırtılarına karışan radyodaki bir türkü, ya da teyip kasedinden bir arabesk müzik ile kahvehaneler de arastadaki koroya katılırdı. Belki de en uzun ömürlü sesler buradan yayılacaktı. İlçede iki fabrikanın olduğu zamanlarda mesai bitiminde sokaklara yayılan işçilerin çoşkulu konuşmaları ve fabrika arabalarının geliş gidişleri kasabaya canlılık katan seslerdi. Hele de Cuma günleri... O zaman çarşı, pazar, mahalle, sokak nerdeyse tüm kasaba adeta cuş-u huruşa gelir, neşe ve ahenk içinde coşardı. Zaman geçtikçe arastalardaki üretim azalmaya başladı. Dükkanlar da al sat şeklinde çalışmaya döndüler. Farklılıklar kayboldu. Hepsi birbirine benzedi. Dükkanlardan farklı farklı sesler duyulmuyor artık. Hepsinin ortak sesi “sessizlik” oldu.

KALP YORULUNCA

Zebonisa Asrora

Kalbin de sessizlige ihtiyacı vardı.
Susmak isterdi belki.
Susabilmek isterdi.
Tüm çevresindeki seslere kendini kapatmak,
Duymamak isterdi.
Yorulmuştu çünkü o seslerden...

Duyacaktı ama,
Duysa daha yorgun düşecekti
Her duyması, her kulak vermesi
Onu daha yorgun, daha bitkin bırakıyordu.
Herbir söz zehir gibi...

Ve ümit dolu bakışlarla baktı etrafa
Panzehir olan sözler nerede,
Ona merhem olan bakışlar,
Ve can kulağıyla dinlenen sohbet-i canan?

Yoktu.
Yorgun düştü yine kalp.
Son bir bakıştı belki bu.
Son kuvvetini toplayıp haykırıştı.
Ama yoktu işte.
Gözleri mi görmez olmuştu kalbin.
Hayır! Yanlış değildi gördüğü
Ona ilâç gibi gelen canan yoktu artık.
Nasıl emin olabilirdi ki bu kadar.
Ondan önce görmemişse,
Nasıl emin olabilirdi ki.
Ondan önce bu tadı tatmamışsa,

Evet tatmıştı o enfes tadı
Duymuştu o altın sesi bir kere

HATIRA YAZMAK

Hüseyin Enver

Yazı ile ilgili bir muhavere olduğunda eğer oturuyorsam ellerimi göbeğimin üzerinde kavuşturur ayakta isem birleştirip içiçe geçirdikten sonra baş parmaklarımı birbiri etrafında tur attırırken üst perdeden ve tok bir sesle "En kolay şey hatıra yazmaktır"derdim. Galiba bu iddiam ile sınanıyorum.

Akla ilk gelen bu iddianın yersiz olmadığı. Her kim şöyle bir düşünse ve "En kolay yazı nedir?" diye kendine sorsa ilk vereceği cevap aynı olurdu: Hatıra yazmak. Öncelikle ortada hazır bir malzeme var. Bizzat yaşanmış ve sürekli yanında taşınan hafızaya kaydedilmiş. Yapılacak tek şey hafızaya müracaat ile yaşananları yazıya geçirmek. Ama kazın ayağı öyle değilmiş. Kırksekiz yıllık hayatından sadece otuz sayfa hatıra dercedebilmiş biri olarak bu iddiayı dillendirmem artık imkansız.

Hatıra yazmaktan beni alıkoyan sebeplere bakınca hatıra yazmanın da zorlukları olduğu hatta bazen diğer yazı türleri yanında daha sıkıntılı olduğu sonucuna varıyorum. Çünkü hatıra yazmayı doğrudan veya dolaylı etkileyen sebepleri görüyorum. Bu sebeplerin en başında "Acaba birini rahatsız edecek miyim?" endişesi geliyor. Çünkü bazı insanlar artık tarihin tozlu raflarında unutulmaya terkedilmiş hadiselerin yeniden gündem olmasını istemezler. Geçmişi hatırlamak istemeyenler ya onları utandıracak hadiselerin günyüzüne çıkacağından korkarlar ya da geçmişin yükünü tekrar omuzlamak zorunda kalıp şimdinin hayat konforunun bozulacağından endişe ederler.Geçmiş, yaşanmış, ders alınmış dolayısıyla bugünü ve geleceği kurarken acılarından istifade edilmiş bir tecrübe harmanı iken bazıları için günahların ve cezası çekilmesi gereken suçların ortaya çıkması anlamına gelir. Geçmişle bağını masumane koparanlar da vardır.Yaşadığı acıları yeniden hatırlayıp eski travmalara düşmek istemeyenler ya da nostalji romantizmine düşüp bugünü ıskalamak istemeyenler bu kategoridendir. Dolayısıyla acaba sorusunu sorduran bu kişiler hatıra yazmaya başlarken beni düşünmeye sevkederek yazmamı geciktiriyor veya tamamen durduruyorlar.

Teknolojinin hayatımızı kolaylaştırması, hayatın akışını hızlandırması ve bunun sonucu olarak yeni meşguliyet sahaları açması dolayısıyla en çok yakındığımız vaktin olmaması hatıra yazmanın da önündeki engellerden biridir. Modern hayatın insana dayattığı çağdaş ihtiyaçlardan şikayet etmeyen yok gibidir. "Hem ağlarım hem giderim" diyen yeni gelin gibi hem şikayet ediyor hem de bizi adeta köleleştiren bu yeni ihtiyaçları hayatımızdan çıkarmaya teşebbüs etmiyoruz. Sonunda kendine veya ailesine ayıracağı vakti teknoloji başında dünyanın bilmem neresinde yaşanmış komik bir olayın videosunu izlerken harcıyoruz. Nasıl düşünmeye, yazmaya vakit olsun ki?!

"İlk aklına gelen fikir senin değildir" demişti bir hocamız ilk senaryo dersine başlarken. O kadar çok dış tesire maruz kalıyoruz ki zihnimizin ürünü diyeceğimiz özgün hiçbir şeyimiz kalmıyor. "Acaba hatıralar için de böyle bir tehlike sözkonusu mu?" diye sormadan edemiyorum. Birkaç gün önce okuduğum bir haberin bu endişemi artırdığını kabul etmek zorundayım. Yazıya göre bilim insanları beynimizin hatıralarla oynadığını iddia ediyorlar. Yani bir hadiseyi her hatırladığımızda beynimiz bazı ekleme ve çıkarmalar yapıyor. Bu değişiklikler bulunduğumuz yere ve konuştuğumuz insanlara göre farklılık gösteriyor. Yani hiçbir zaman geçmişimizi birebir aynı hatırlayamıyoruz. Bu durumda insan hafızasına nasıl itimat eder ki? "Yazarsam acaba kaç yanlış bilgi eklerim?" endişesini yaşamam normal değil mi?

Yıllar önce bir derginin editörlüğü yaparken yazıya teşvik için "Hatıra yazın." "En kolay şey hatıra yazmaktır" diye iddia etmiştim. Dediğini yapan biri olarak de hemen hatıralarımı yazmaya başlamıştım. İddiamı doğrular nitelikte bir oturuşta tam otuz sayfa yazmıştım. Bu olayın üzerinden onaltı sene geçti. Hatıralarımı yazmaya bir daha oturamadım. Kısa bir süre önce benden yazı isteyen bir dostumun tazyikleri de işe yaramadı. Bendeki heves kaybını gören dostum bütün iyi niyetiyle beni teşvik etmek için "En kolay şey hatıra yazmaktır diyordun ya oradan başla işte" deyiverdi. O zaman anladım ki ben de iddiasından vurulanlardan oldum. Yazının başında hatıra yazmak kolaydır iddiası bana imtihan oldu demem bu yüzdendi. Yukarıdaki mazeretleri de okuyucuyu değil kendimi ikna etmek için yazdım aslında.

Bu yazıyı okuyanlar "Sadece hatıra değil ki bütün yazı çeşitleri zordur." diye itiraz edecekler. Bence bu itirazları yersiz. Yine bir derginin editörü olarak diyorum ki "Yazmak isteyen yazar arkadaş!" Yeter ki yazmak kastıyla bir bilgisayar karşısına otursun ya da eline bir kalem alsın. Bu iddiamı ispatlamaya her zaman ve zeminde hazırım. Hodri meydan!

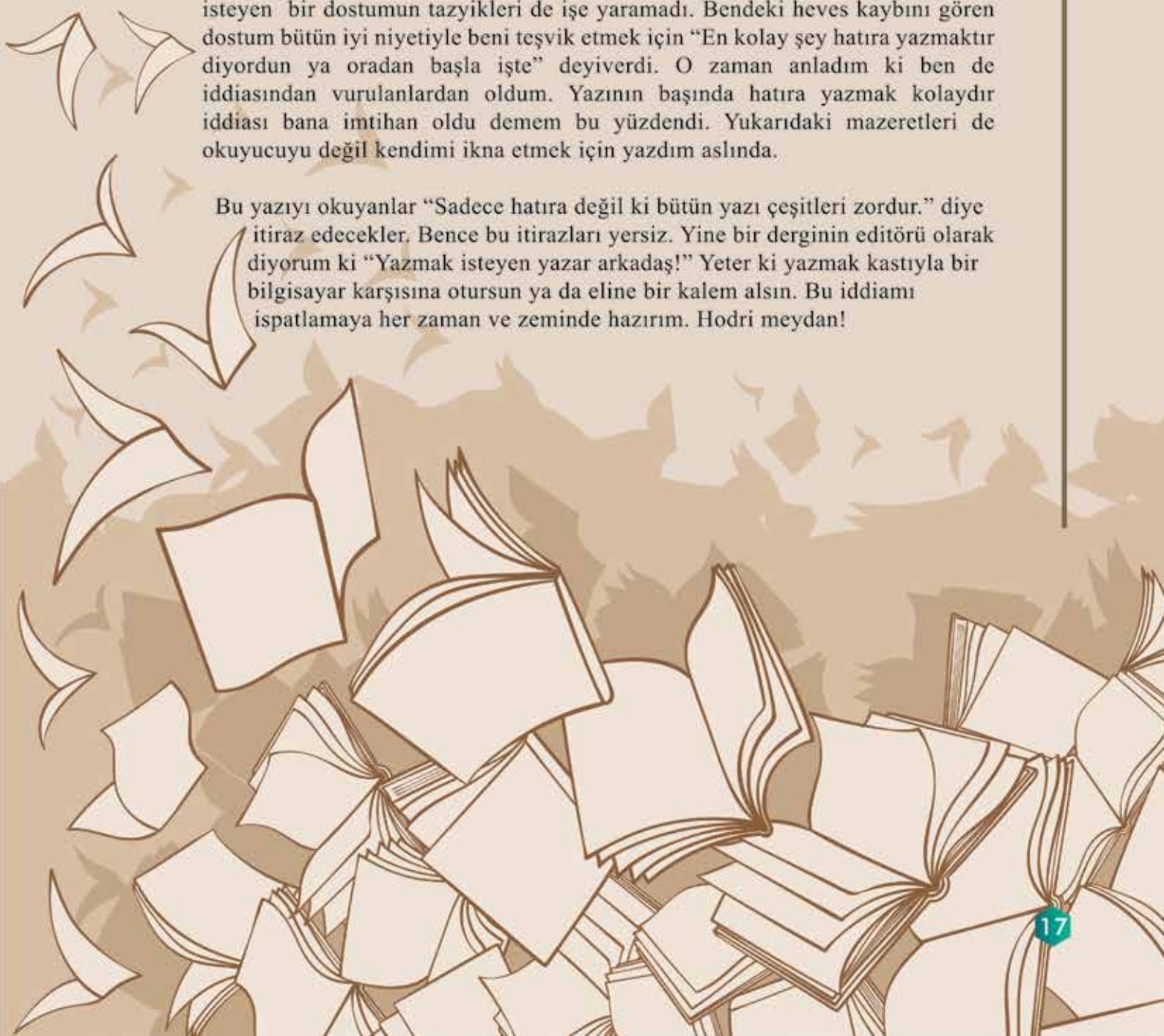

İKİ DAMLALIK GERÇEK

Feyza YILMAZ

Yazmak… Yazmayı istemek…

Deli gibi kaçıyorum aylardır bu fikirden. Çözmek istemiyorum ilk defa, kâğıt kalem kombinasyonunu. Tereddütüm, defterlerin arasına hapsedemeyeceğimden hiçbir şeyi. Bir kelebek kadar rengârenk bu duygu.. Doyasıya ona bakmak, doyasıya onu hissetmek; ama ona hiçbir zaman doyamamaktan ileri gelen…

Hoş geldin oğlum. Dünyaları içine alabilecek kalplerin mavi sulara hapsedildiği karanlığımıza hoş geldin. Hoş geldin sayfama. Miladım ilan ettim doğum gününü. Her duyguyu ezberlemiştim oysaki. Hepsini ebruyla karıştırıp, yırttım attım çöpe tuvalimi. Boyalardan, yaşamaktan, gülümsemekten, mutlu olmaktan, gezmekten, dolaşmaktan, kalemden, defterden… "Bugün" dediğim bütün günlerden geçtim. Bugün diyemeyeceğim kadar benzersiz bir hoş geliş seninkisi.

Kelimeni lügatimde yeri olmayan bir tarifsizlik bürümüş. Sayfa 1: Tanım yok! Komşu kelimeler geliyor gözkapaklarıma. Basit bir ziyaretten ibaret niyetleri belki.. Gözbebeğimde iki damlalık sel oluyor birden. Bir damlasında, yanaklarımda boğuluyorum. Tufanlar kopuyor kirpiklerimde… Diğerini ise saklıyorum. Yeni bir sözlük yazdım böylece. Tek kelimelik, tek sayfa.. Sayfa 1… İlk sayfadayım. Hep bu sayfada kalacağım. Cennetindeyim doğuşunun. Bir yağmur bulutu olsam ne yazar! Buradayım ya!… Öyle bir yıldız olup kalayım ki gökyüzünde, güneşi geçireyim boşluklarımdan. Bu kelimeyi okuyan her göze sığınak olayım. Tek damlalık! Hayatta sadece bir defa yaşanacaklardan…

Tek kişilik hayatımı inkâr edişimin en yüksek sesli çığlığı oldu senin gözyaşların. Ve gözyaşlarının büyüttüğü kelimeler, boğazımda tıkanarak damlıyor şimdi sayfama. Az değil, dokuz aylık bir aşkın, inancın öyküsüsün sen. Gerçeksin! Kucağımda masalını düşleyemeyecek kadar, gerçek…

Büyükçe bir ayna var önümde. Bozuk musluğun su sesleri eşlik ediyor bakışlarıma. Manzarada yıkamaktan kızaran gözlerim asılı. O gözlerde özlemediğim hasretini okurdum eskiden. Terk edişlerin terk edilmeye olan açlığı yok ilk defa yüzümde. Kurtaracağım bir dünya yok. Ben yokum!

Güneşleri ağlatan sıcaklığını hissettim teninde geldiğin gün. Nefesinin tazeliği her bir hücreme hayat rüzgârını üfledi yavaşça. Üşütmüyor bu fırtına. Endişe bile duymuyorum. Korkmuyorum ki iki hayatın bedelini aynı faturada ödemekten. Dört duvar arasında sabun kokulu bir mektup yazıyorum. Zulüm halkalarına inat bir cihad adıyorum sana dair.

Bir anlaşma imzaladık "zaman"la sen gelmeden. Saatleri sonsuzluğa kurduk. Alay kokan bir gülümseme de var akrebin yelkovana bakışlarında. Nefretimi büyüttüğüm kötülüğün, senin hakkından geleceğine inanmıyorlar eminim. Yalnız da değiller bu kabullenişte. Bir dilin sesteşlik kapasitesini zorlayacak kadar fazlalar.

Korkma bebeğim, arkanda ben olacağım! Büyüdüğünde göreceksin. Büyüdüğünde tanıyacaksın. Belki büyüdüğünde sen de bebeğine mırıldanacaksın. Ben babamın, ben anamın oğluyum diyeceksin. Onların düşlerinde yeşeren bir çiçek bahçesini yetiştirmeyi isteyeceksin…

Belki… Belki de bunların hiçbiri olmayacak. Kim bilir? Ağır gelecek ihtimallerin hesabını yapmak. Boş verip gideceksin senin olan hayatına. "Bana ne!" diyeceksin, "bana ne annemin babamın davasından, sorumluluklarımdan. Bana ne dünyanın hancısı olmaktan." Küçümseyeceksin, hiçbir şey anlamadığımızı düşünerek. "Biliyorum" kuyusuna düşeceksin. Minik hafızana sığdırdığın üç kelimeyi hayat sanacaksın. Fark etmeyeceksin annenin gözyaşını. Cehennemin alevlerinden bir kor düşecek annenin yüreğine oysa. Beyaz güller kızaracak bahçesinde. Dikenleri batacak avuçlarıma acımadan. Sen inkâr edeceksin amelini. Değişmiş olan çağı kurban edeceksin bahanelerine. Biraz üzüleceksin belki. Fakat ertesi gün biraz daha sığamayacaksın üç kuruşluk hayaline. Biliyorum, hiçbir zaman sevmeyeceksin beni seni sevdiğim kadar. Anlamayacaksın anlatmak istediğimi, savaşını verdiğim kadar. Aramayacaksın beni, seni düşündüğüm kadar. Belki bir an, dalga bile geçeceksin merhametimle.

Ama ben de biliyorum bebeğim. Bir gün daha çok büyüyeceğini.. Hayatın anlamını gömdüğün dipsiz kuyuna çakılıp düşeceğini.. Gün gelecek, okulda öğretmeninin tokadıyla tanışacaksın. Titreyecek ellerin. Farkındalığını umursamayacaksın o vakit. Arkadaşlarının kahkahalarına saklayacaksın mutluluğunu. Gün gelecek, askere uğurlayacaklar seni. Tercihlerinin çoğu bensiz kalacak. Üzülme bebeğim. Umutsuz değilim ben de. Biliyorum. Askerliğinde, kurşunu yediğinde aklın başına gelecek.

Âşık olmamışsan henüz, yalnızlıkla tanışacaksın. Kimse endişelenmeyecek senin için. Benden başka… İşe başladığında acımasızlıkla tanışacaksın. Kimse acımayacak sana. Benden başka… Merak etme bebeğim. Hep dua edeceğim ben sana. "Layık olduğun birine teslim olsun kalbin" diyeceğim. Sevineceksin.

Mürüvvet merakım olduğunu iddia edeceksin bir yandan da. Utanmayacaksın.

Gençliğine olan pişmanlığının güneşini göreceksin ufkunda nihayet. Sonra âşık olacaksın. Nihayet! "Nihayet" diyeceğim. Şaşıracaksın anlayışıma. "Basit bir merak bu" diyeceksin içinden. Söylemek istemeyeceksin. En kıymetlini büyüteceksin içinde. Üzülme bebeğim, aldırmayacağım sana ben. Kıymetlin o olacak. Onun olacak bana göstermediğin bütün anlayışın. Onun mutluluğu olacak hayalin. Onun sevgisi yaşatacak seni. Ve sen öyle olduğunu fark etmeyecek; gerçekten onun için yaşayacaksın. Üzülme bebeğim, alınmayacağım. Gideceksin benden. Hiç benim olmadığını söylemeyeceksin kırmamak için. Üzülme bebeğim, ben anlayacağım seni.

Nadir arayacaksın. Hastalığım olacak sebebin de. "Vaktim yok" diyerek avutacaksın kendini. Üzülme bebeğim. Ben bileceğim. Gerçekten yoğun olacaksın. Hepimiz alışacağız. Mutlu olacağız ikimiz de. Hayatımızın değerlisi için…

Üzülme bebeğim, ben gerçekten üzülmeyeceğim. Bir gün yeni bir hayatın varlığından haberdar olacaksın sen de. Katlanacak gülümsemene sebepler. Hayaller kuracaksınız. Ya da susacaksınız ve suskunluğunuzla anlaşacaksınız.

O gelecek. O bebek doğacak. O da ağlayacak. Susturamayacaksın. Gideceksin lavabonun başına. Yorgunluktan kızarmış gözlerin olacak manzaranda. Kurtaracağın dünyayı göremeyeceksin gözlerinde. İki damla yaş düşecek yüzüne. Birinde kaygın ve hayallerin olacak bebeğine dair. Hasretin ve mutluluğun karışacak bu damlaya. Tuzundan acıyacak dudakların.

Diğerinde ben olacağım! Diğerinde bebeğinin sana yapacakları olacak. Diğeri daha "gerçek" olacak. Onu sen de saklayacaksın. Anlatamayacaksın; çünkü anlayamayacak. Vakti gelene kadar…

Üzülme bebeğim benim! Ben toprağın altına girmiş bile olsam o gün, ona da dua ederim.

BİR KIRIM YIRI ve SÜRGÜN

Mustafa ARSLAN

Köyde uzun kış gecelerinde ninesinin yürek yakan sesinden dinlemişti, yanık türküleri küçük Hasan. Bu yüzden çok sevmişti türküleri, O. Her gece uyumadan önce ninesinin dizlerine başını koyar, ninesi hem kınalı bir kuzu gibi başını okşar hem de türküsünü söylerdi. Bu türkülerin sözleri genellikle anne baba özlemi, vatan hasreti, evlat acısı gibi konulardı. Bir de köyün genç kızlarının çeyiz hazırlamak için bir araya geldiklerinde söyledikleri sevda türküleri vardı. Ne zaman böyle yanık bir türkü duysa can kulağıyla dinlerdi. Sürgün halkının da yürek yakan türküleri vardı ve bu türküleri de büyük bir ilgiyle dinlerdi, küçük Hasan. Yanık türkülerin söylendiği sürgün ülkesi Kırım'a bir gün öğretmen olarak gideceğini aklından hiç geçirmemişti.

Bir Kırım köyüne gitmişlerdi ve bir veli ziyaretinden dönüyorlardı. Hava bir açılıp bir kapanıyordu. Ufukta beliren gökkuşağı kaybolmuş ve yağmur şiddetini artırmıştı. Rus yapımı Jiguli marka arabanın camlarına değen yağmur taneciklerinin patırtısı, öğretmen Hasan'ı bir anlık daldığı uykudan uyandırmıştı. Arabanın radyosundan Kırım Tatarcası ile yayın yapan bir kanaldan "Şimdi, 'Biz Kırım'dan Çıkanda' adlı halk yırını (türküsü) dinleyeceksiniz" anonsu yapılmıştı. Türküleri çok seven Hasan hemen kulak kesilmişti:

" Biz Kırım'dan çıkanda,	(Biz Kırım'dan çıkarken)
Kar yağmadı kan aktı.	(Kar yağmadı kan aktı.)
Anam babam kız kardaşlarım,	(Anam babam kız kardeşlerim)
Kozleri tolu yaş kaldı.	(Gözleri yaşla dolu kaldı)
Kokten uçkan uçaklarnın,	(Gökte uçan uçakların)
Kanetlerini kim yasagan?	(Kanatlarını kim yapar?)
Şu Kırım'da ölgen caa cigitlernin,	(Şu Kırım'da ölen genç yiğitlerin)
Cenazelerni kim kılgan?	(Cenazelerini kim kılar?)
Kaçar edim men Akyar'dan,	(Ben Akyar'dan kaçar idim)
Kara Teniz bolmasa.	(Karadeniz olmasa)
Asar edim oz ozümnü,	(Ben kendimi asar idim)
Annem babam bolmasa."	(Anam babam olmasa)

Bu türküyü ne zaman dinlese sürgün halkının yurtlarından çıkarılışı aklına gelir ve halkına yapılan bu insanlık dışı soykırım karşısında büyük bir hüzün ve acı duyardı Hasan. Gerçekten hicran duymamak elde değildi ki. Şehirleri ezan sesiyle, hanlarla, hamamlarla, medreselerle, Hak dostu insanlarla dolu Yeşil Ada Kırım'dan ve halkından hiçbir eser kalmamıştı. Sürgün Ülkesi'nin gerçek sahipleri vatanlarından sürülmüştü, bu yüzden artık garip ve yalnızdı Kırım'ın caddeleri. Bu halkın nice kefensiz yatan mevtaları vardı. Bu çilekeş halkın, Kızıl Ordu'nun askerleri tarafından götürülmüş, bir daha haber alınamayan, dua bekleyen nice meçhul şehitleri vardı.

Öğretmen Hasan bu yoğun duygularla Kırımlıların yaşadıklarına çok üzülmüş ve içinden demişti ki; "Unutma Sürgün Ülkesi! Her şeye rağmen, seni boğan bu kuru gürültünün altında ta eskilerden gelen ve kulakların pasını silen senin gerçek sesin, hala duyulmakta. Eski Ramazan'larda yürekleri coşturan ve yüreklere dolan dualar, sürgün yemiş Kırımlı dedelerin dilinde hala. Ne kadar da aynı, Anadolu'da söylenen manilerle Kırımlı ninelerin söylediği Ramazan manileri!"

Şu üç tarafı denizle çevrili yarım adacıkta olanlara, hüzün duymamak mümkün müydü? Kızıl Ordu tarafından 1944 yılının Mayıs ayında bir gece sessizce yurtlarından sürülmüşlerdi Kırım Tatarları. Bahar mevsiminde hazan olur muymuş hiç? Baharda çiçekler açar rengârenk. Ama o bahar öyle olmamıştı, kan akmıştı oluk oluk. Maddi ve manevi hayatlarına hastalıklı gibi karantina konan ve her şeyi ellerinden alınan bu halk vatanlarından çok uzaklara sürgün edilmişlerdi.

Akılları, yürekleri vatanda kalan ve kendi öz değerlerinden koparılmak istenen bir halk. Vatana tekrar dönme umudu, kimliklerini yitirmelerine engel olmuştu. Onları ocaklarından sürenler yıllarca mekteplerinde onlara ateizmi öğretmişlerdi. İnsanı insan yapan temel değerler yüreklerinden sökülüp atılmak istenmişti. Müslüman olan bu halkı zorla değiştirmeye çalışmışlar, özlerine ait bütün güzellikleri yüreklerinden söküp atmaya çabalamışlardı yıllarca. Şimdi ise Hasan ve arkadaşlarının yaşayış tarzı, davranışları ve hareketleri sürgünden dönen halka kaybettikleri değerleri, yitirilen Cennetlerini hatırlatmıştı.

Kırım'da sürgün yıllarının o korkunç yaraları sarılmaya çalışılıyordu. Sürgünden dönenler zor şartlarda da olsa kendilerine ev kurup hayatlarını sürdürüyorlardı. Hasan ve arkadaşları maddi ve manevi olarak ellerinden geldiği kadar onlara bu zor günlerinde yardımcı oluyorlardı. Kimi zaman yaşlı ninelerden, dedelerden sürgün öncesi Kırım'ı dinliyorlardı. Nasıl da benziyordu kendi dedelerinin, ninelerinin anlattıklarına. Bazen yaşlı bir nine bir Anadolu Türküsü'nü söyleyiveriyordu. Öğretmen Hasan'ın gözleri o zaman dalıyordu, çok uzaklara. Kırım Tatarlarının yaptığı duaya bütün gönlüyle iştirak ediyordu: "Allah bir daha sürgün göstermesin". Amin, Amin, Amin.

GÜNEŞ DOĞMAKTAN VAZGEÇMEZ

Samet NACİ

Bazı şeyleri yazmak zordur. Hatta çok zordur. Aslında gün içinde boş yere kullandığım kelimeleri şimdi öylesine bir özen ve intizam ile yazmam gerekiyor ki bu tıpkı çocukluğumdaki futbol maçlarının kadrosunu belirlemek için girişip her adımı hesaplayarak attığım bir aldım verdim mücadelesi. Çok uzun zaman oldu sana yazmayalı. İnsan yazar kuşlar okur; insan yazar su okur; insan yazar gökyüzü okur... ancak insanın yazdığını insan okuyacak olduğu vakit işler değişir. Zira gökyüzü en kötü ihtimalle yağmur yağdırır ama güneş doğmaktan vazgeçmez. Bir kuş göç etmeyi erteler fakat uçmayı unutmaz. Bir ağaç geç giyinir bahar giysisini lakin unutmaz her mevsim giydiği elbiseyi çıkarmayı. Canlılarda böyle bir etki bırakaabilir yazılanlar. Bir insan okur yazılanları. Beğenmezse vakit kaybıdır. Beğenirse insan olduğunu hatırlatan bir kağıt parçası. Henüz kendisi dahi bir insan olduğundan şüphe duyan bir insanın yazdıklarını okuyan bir diğer insanın insan olduğunu hatırlaması ne denli olağandır? Burada söz konusu ben olduğum için başımdan geçen her şey gibi bunun da beklenmedik bir şekilde sonuçlanması gayet normal.

Sen de beş, ben diyeyim on yedi aydır yazmıyorum sana. Ancak yazdıkları kadar yazmadıkları da insana bir şeyler katıyor. Yazdıklarım bana hiçbir şey katmamış. Sana bir şeyler katacağını umarak en azından benden bir şeyleri kelimelerle sana ulaştıracağını umarak durmadan yazdığım o yazılar şimdi derenin bir ucundan karşıya geçmek için tek aracı kuru bir yaprak olan devasa bir yaratık gibi. Her ne olursa olsun sağ elimin sağındaki küçük dikiş izlerinin boşluğu grafiti gibi simsiyah olduğu vakit bir şeyler için çabaladığımı ilk defa gördüğüm ve "Galiba bu benim kaderim." dediğim andır. Uzun zaman oldu. Bir market kuyruğunda bir baskaşının dedikodusunu yapıyor ve sen yine -öyle sanıyorum- sol elindeki yara izini bana göstermek istemiyorsun. Üzerinde siyah şişkin bir ceket var. Hiç bir detayı atlamamak neye delalet eder hiçbir fikrim yok. Oysa çok da dikkat etmeyen, hatta yürüdüğü yolu bir defada aklında tutmaya dahi kabil olmayan biriyim ben. En sevdiğin rengi mor, en sevdiğin çiçeği papatya, en sevdiğin bir diğer şeyi deniz olarak hatırlıyorum ve bu ülkede deniz yok. Bu ülkede papatya görmedim. Bu ülkede güneş batarken hiç bir manzarada mor rengine en ufak bir yer yok. En sevdiğin şarkıyı hatırlamıyorum. Ama yine bir ders arasında içinden hızla çıktığımız binanın yanındaki ilkokul çocuklarının 23 Nisan gösterisine hazırlanırken, eşliğinde dans ettikleri ve yine uyku harici bir vakitte gözlerimi kapatıp hayal etmeye çalıştığım bir şarkı olduğunu anımsıyorum. Sonra gözlerini kaçırıyor başını birkaç saniye için yere eğiyor ardından kaldırıp gözlerinle gökyüzünü selamlıyorsun. Tanrı'nın bahşettiğinden emin olduğum, yanında geçen günler tükendiğinden beri, gökyüzü hiç mavi değil. Bir renk varsa şayet o da gri… Gri… Ancak bir gri bu kadar gri olabilir.

Neden bugün? Neden şimdi? Ve neden sana yazıyorum? Bilen varsa duymak istemiyorum. Çünkü daha evvelden de hiç sana yazmayı istemedim. Bu yazmak eyleminin ve bu eylemin sana olmasının her daim bana yaptırıldığı kanısındayım ve bu kanıyı çok seviyorum. Ne zaman dışarı çıksam, dönecek olduğum herbir köşeye ulaşmadan beş saniye evvel adımlarımı yavaşlatıyor ve bir anda bedeninin o köşeyi dönecek olma ihtimalinin başını çiçeklerle donatıyorum. Hiç birinde olmuyor.Şimdiye kadar o kadar çok hayal kurdum, o kadar çok bekledim ki böylesine sihirli bir vakanın gerçekleşmesini. Olmadı. Olmayacak gibi duruyor olması olmayacak kelimesini desteklemiyor. Şunu biliyorum ki bu dünyada olmayacak tek şey ölenin geri gelmesi.

Kardeşim geri gelmedi. Gelmeyecek de… Rüyalarıma ondan çok giriyor olmanı bazen sevmiyorum. Her gece dua edip yatıyor, lakin yine ve yine seni görüyorum. Bana ne yaptığını bilmek dahi istemiyorum. Bir gün apansız bir soru soracak doktorlar. Şayet Hipokrat biraz adamsa ve bir kaç kitap okuduysa neden içtiğimi soracak bu sigara denen zıkkımı. Eminim ki bu tip bir kontrole tek başıma gitmemiş olacağım ve ailem de bu soru bana yöneltildiği anda orada olacak. Annemin gözlerine bakıp "Bir kadını senden daha çok sevdim." diyemem. Dememeliyim. Bu onu üzer. Çok üzer. Bir annenin üzülmesi demek bir ülkenin savaşa girmesi demektir. Senin için bunları göze almış gibi duruyorum. Vicdanen çok rahat olmam beni çok rahatsız ediyor. Ama hep dediğim bir şey var ya. Bir gece duvara döndüm. Ve dedim ki "O varsa ben de varım yoksa ne demeye yaşıyorum? Anladın işte. Kimseden ses seda çıkmadı. Uçaklar aldı beni çok uzaklara koydular. Babam kelepçeli idi o zaman. Bir garip hayalin peşine düşmüş. Öylesine yaşıyordum. Bir sabah bir telefon gelmedi. Bir telefon gelmesinden yahut gelmemesinden daha kötü ne olabilir biliyor musun? Ettiğin bir telefona cevap gelmemesi…

Evime kaderimi yapıştırdığım duvara gidiyordum bu defa. Ancak ağlayan bir annenin kolundan tutuyor ve gözlerimin alabildiği kadar gökyüzüne bakıyordum. Henüz son defa sarılamadan gitmişti evden biri. "Güle güle git" diyemeden. İnsanlar hep böyle mi? Hep mi son bir şans vermeden gitmek zorundalar? Aslında değilmiş gibi duruyor, davranıyor, yaşıyor ve bakıyorlar ama aslında içten içe güle güle demeden gitmenin planını yapıyorlar biliyorum. Babamla beraberdik yıkadığımızda. Hiç dokunamadım. Yalnızca bir defa göğsüne elimi koydum buz gibiydi. Elim belki bir saniye durdu ama o esnada saçlarım beyazladı benim. Dişlerim döküldü. Belim büküldü. Gitti ama. Hiç bir şey diyemeden gitti. Açıklama yapmadı; yapası yoktu demek ki. Hem neyi açıklayacaktı ki….

Esasında dün gece gördüğüm rüyayı yazacaktım. Baksana laf lafı açtı. Uykuyu ve rüyayı yazmak belki asırlardır insanların yapmaya çok muktedir olamadığı fakat denemekten asla vazgeçmediği bir olay. Ünlü ressam Salvador Dali eline bir çay kaşığı alır kolunu yataktan sarkıtır ve bu arada kaşığı çok özensiz tutar. Amacı uykuya daldığı an hissizleşen elinden düşecek olan kaşığın sesi ve elindeki titreşim sonucu uyanıp o an zihninde oluşan görüntüleri yazmaktır. Ben buna ihtiyaç duymadım. Zira dün gördüklerimi gayet iyi hatırlıyorum.

Senin de duymuş olacağın gibi rüyaların bir başı ve sonu yoktur. Benim rüyamın da bir başı yok. Burada üç aylık bir süredir gidip harçlığımı çıkarmaya uğraştığım iş yerine gidecek oluyorum rüyanın hatırlayabildiğim kadar başında. Ardından yine oraya gitmek için kullandığımız arabadayım. Ama normalde otomobil şeklinde olan araba rüyamda büyük ve içerisinde ayakta durabiliyorum. Yanımda birisi var. Hatırlamıyorum kim olduğunu. Ardından sol tarafımdan biri geliyor elini omzuma koyuyor yanımdan geçip arka koltuğa oturuyor. Saçları sarı gözleri kahverengi. Üzerinde hardal renkli bir deri ceket içinde yeşil bir bluz var. Sanki beni yıllardır tanıyormuş gibi samimi ve yakın bir tavrı var. "Seni nereden tanıyorum? diye soruyorum. "Bilmem" diyor; gülüyor. "Biliyorum ben seni ama nereden? diye geçiriyorum aklımdan. Sohbet ediyoruz. Ben yüzüne kilitlenmiş bir haldeyim. "Kimsin? Nereden geldin? Neden geldin? Burada ne işimiz var?" gibi soruların tonlarcası geçerken aklımdan araba hareket ediyor. Kolunu sol taraftaki pencerenin önüne uzatıyor. Yanımdakiyle konuşuyor. Keşfedilmemiş bir kıtaya adım atarcasına dokunuyorum koluna. Bu tende tanıdığım bir şeyler var. Ama yok çıkaramıyorum. Elli tane okul gezdim. On bin insanla tanıştım. "Kim bu yüce dağlar? Bu kuşların kanatlarına fer veren kadın kim?" Bulamıyorum. "Kim bu?" Ardından araba duruyor. İniyor özgür ruhlu kırlangıç. Yüzüme dönüyor gri bir şapka var başında, ucunda tavşan kuyruğu bir topuz. "Beni tanıyorsun sen." diyor. "Bulacaksın." Ne hikmettir bilinmez telefonumu iş yerinde unutmuşum. Gidip alıyorum. İçinde anlam veremediğim bir mesajlaşma uygulaması var. Böyle ayıcıklı falan, değişik. Yani bana göre değil. Birkaç bildirim var. Mesaj "Benim" yazıyor "nasıl tanımazsın beni?" Rüya bitiyor aklımda hala kim olduğun var.

YAZARLAR NEDEN YAZIYOR?

Zafer Ayvaz

Yazma bir tür iç döküştür, dertlenmedir, yakarıştır. Dertli olduğunu kabul etmek ve bunu kendi özel yöntemiyle ilan etmektir. Mevcut durumu kabullenmeyiştir. Eğer bir tespiti ve bunun çözümü için önerisi varsa, bunu; şiirle, denemeyle, hikaye veya romanla haykırmaktır. Yazma eylemi hem yazarın, hem de okurların akıl sağlığına hizmet eder. Yazar sorgular, araştırır, denetler. Yazısını hikmetli bir şekilde yerine getirmek suretiyle aklın korunmasına katkı sağlar. Düzgün şekilde yapılan yazma eylemi toplumun sağlıklı düşünmesine yardım etmek suretiyle temel insan haklarına da hizmet etmiş olur.

Yazarlara "neden yazıyorsunuz" diye sorunca, her birinden farklı bir gerekçe duyarız.

Murat İrat, "İnsan Neden Yazar?" başlıklı makalesinde yazmaya sevk eden amiller arasında tanınmak, şöhret sahibi olmak, yaşadıklarını veya yaşamadıklarını anlatmak, isteyip de yapamadıklarını ya da istemeden yaptıklarını söylemek, yeni bir dünyayı hayallerinde kurmak, yalnızlığını yazarak gidermeye çalışmak, yaşadığını ispat etmek gibi sebepleri sıralıyor.

Güray Süngü bir söyleşisinde "Bir sanat eseriyle uğraşma, onu yontmaya çalışma çabası, aslında insanın kendisini yontma ve kendini bulma çabasıdır "diyor. Çünkü edebiyat da bir sanattır. Güzel söz söyleme sanatıdır. İnsan düşüncelerini müzik, resim, heykel veya bir edebi eserle ifade edebilir. Yazmak bir bakıma "kendisi olmak, kendisini ifade etmek" çabasıdır.

Nimet Yavuz bir yazar olarak kendisinin de "İnsan neden yazar?" sorusunun içinden çıkamadığını söylüyor ve ekliyor: "Sanırım insanoğlu derdini konuşarak, zihninde ve gönlündekileri tam olarak anlatamadığı kanısına vardığında yazmaya başlıyor."

Yazma sebebi olarak Ünal Çamdalı şunu söylüyor: "İnsanoğlu duygu ve düşüncesini ifade ederken mutlaka varlığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Ben de varım demektedir. Sesinin duyulmasını istemektedir."

Emine Sütçü'ye göre yazanlar arasında "başkaldıranlar, varlıklarını kanıtlayanlar, inançlarına hizmet edenler, etrafına kör ve sağır olmadığını kanıtlayanlar, düzeni savunanlar ya da düzenden savrulanlar, geleceğinden endişe duyanlar, topluma ulaşmak isteyenler, ya da toplumla paylaşmak isteyenler" bulunur.

"İnsan neden yazar olmak ister?" sorusuna şöyle cevap veriyor Halil İbrahim Balkaş: "Yanıt çok açık: Okuduklarından hoşlandığı için. Bir gün o insanın söylemek istedikleri olacaktır; bir gün kimselerin aklına gelmeyen bir şeyleri ortaya koymak, bir gün yanlış giden bir şeylerin olduğunu haykırmak, bir gün ruhundan fışkıran bir takım güzellikleri paylaşmak isteyecektir. Yazının güzelliği ve kendinden çıkışla üretmek ona büyük tat verecek, onu doyuracaktır."

Ayşen Şahin, "İnsan neden yazar?" sorusuna "Bildiği vardır, araştırmıştır, öğrenmiştir. Kaynak olsun diye, öğretmek için yazar. Yazarken kendini fark ediyordur, kendini bulmak için yazar. Aklı durmuyordur, söylese dinleyecek birini bulmak zordur. Yazar ki okuru onu bulsun. Kimisi okunsun diye yazar, kimisi kendine yazar." şeklinde cevap veriyor.

Ünlü yazarlar "neden yazıyorsunuz?" sorusuna birbirinden farklı cevaplar vermişler.

Joan Didion şöyle diyor: "Ne düşündüğümü, neye baktığımı, ne gördüğümü ve bunun ne anlama geldiğini anlamak için yazıyorum. Ne istediğimi ve neden korktuğumu anlamak için."

Don DeLillo'ya göre yazma kişisel bir özgürlüktür. "Etrafımızda gördüğümüz kitle kimliğinden bizi kurtarır yazmak. Yazarlar birey olarak hayatta kalmaya çalıştıkları için yazarlar. Ben ne kadar bildiğimi öğrenmek için yazıyorum. Yazmak benim için, düşüncenin üstüne odaklanılmış hali. Eğer yeteri kadar odaklanamazsam, bazı fikirler hiç gün yüzü göremez."

Stephen King, yazmanın hem kendisinin hem de okurun hayatını zenginleştirmek için olduğunu belirtiyor. King'in korku ve gerilim dolu romanlar yazmasının ise yazma şekliyle hiç alakası yok, "Bu, güzel uyanmak, iyi olmak ve her şeyi aşmakla ilgili, mutlu olmakla ilgili."

William Somerset Maugham' a göre yazmak en yüce tesellidir.

Ernest Hemingway, "Amacım, gördüğüm ve hissettiğim şeyleri olabildiğince iyi ve basit bir şekilde kağıda dökmektir." diyor.

Terry Pratchett'e göre yazmak, tek başınıza yapabileceğiniz en eğlenceli şeydir. Mickey Spillane'ye göre eğer bir şarkıcıysanız, zamanla sesinizi kaybedersiniz. Bir beyzbol oyuncusu iseniz kolunuzu. Yazar ise daha fazla öğrenir ve eğer iyi bir yazarsa, yaşlandıkça daha iyi yazar.

Anne Rice, "Yazarlar aklına takılanlarını, takıntılı oldukları şeyleri yazarlar." diyor ve ekliyor, "Ben annemi 14 yaşımdayken kaybettim. Kızım 6 yaşındayken öldü. Bir Katolik olarak inancımı yitirdim. Ben yazarken, o karanlık hep orada. Acı neredeyse, ben oraya gidiyorum. Kelimeleri çok seviyorum. Onlarla şarkı söylemeye, konuşmaya bayılıyorum; itiraf etmeliyim ki, ben onları yazma zevkine de kapıldım."

F. Scott Fitzgerald, "Bir şey söylemek için değil, söyleyecek bir şeyin olduğu için yazarsın." diyor.

Judy Blume'a göre "Yazarlar, içlerindeki hikayeler dışarı çıkmak için adeta yandığından yazar. Yazmak, iyi olmamız adına önemlidir."

Hem kendimiz olarak iyi olmak, hem de başkalarına "iyilik bulaştırmak" için sürekli yazmamız lazım.

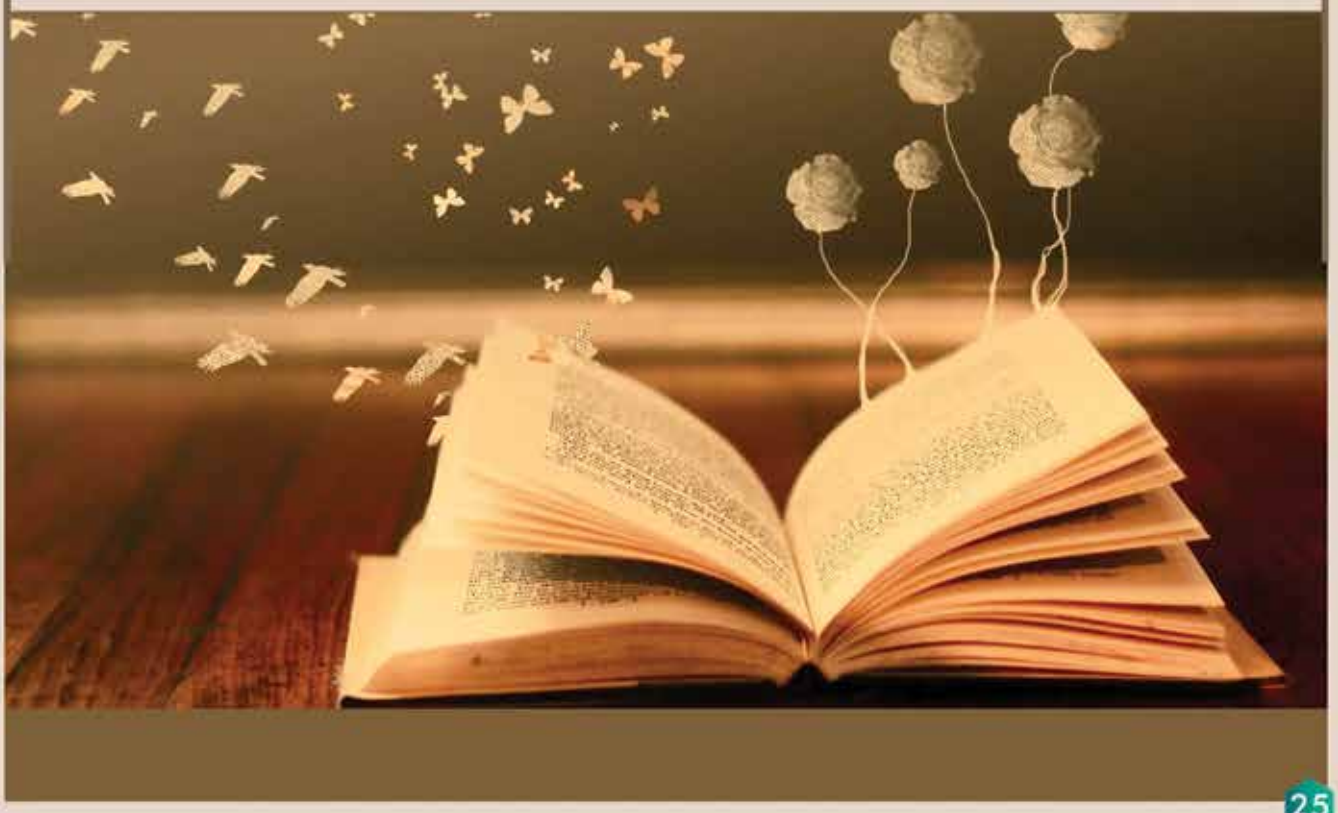

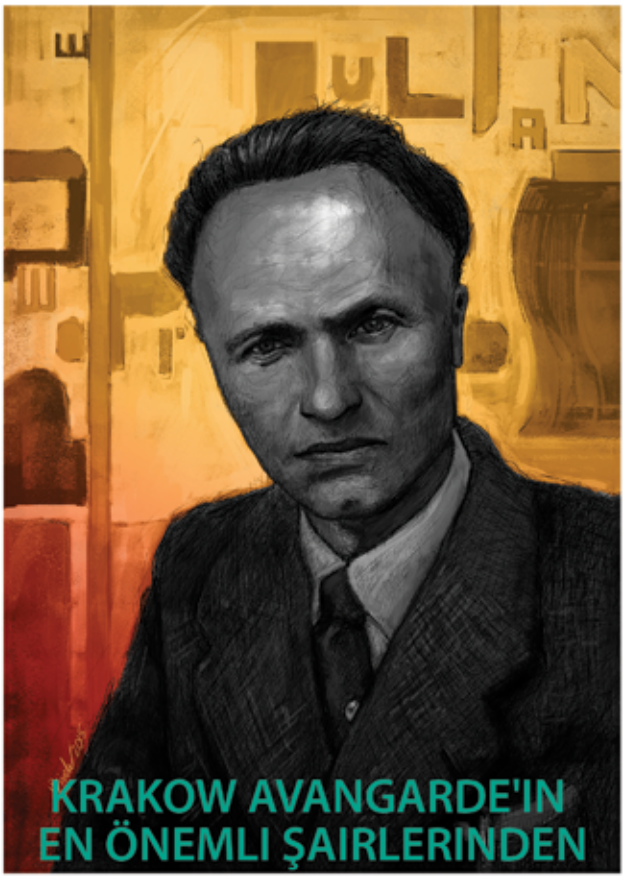

JULIAN PRZBOŚ

Ömer Faruk Eren

Şair hakkında Türkçe bir çalışma yapılmadığı için metin tercümeleri mümkün olduğunca kısaltılarak yapılmaya çalışıldı. Edebiyatçı üzerinde daha detaylı bir çalışma yapılmasına vesile olacağını ümid ederek kaleme aldığım yazıya bu nazarla bakmanızı rica ederim.

Şair ve yazar Julian Przyboś (5 Mart 1901 - 6 Ekim 1970), Güney Polonya'da doğdu. Gençliğinde çıraklık, demiryolu işçiliği, oyunculuk gibi çeşitli işlerde çalıştı. Kraków Avantgarde'ın en önemli şairlerinden biri olan Przyboś, aynı zamanda denemeci ve tercümandı. Strzyżów yakınlarındaki Gwoźnica'da bir köylü ailesinin üyesi olarak dünyaya geldi. Özünü asla inkar etmediği gibi köylü olmanın, düş gücünün kaynağını oluşturduğunu ileri sürdü. 1917 yılında gizli olarak yayınlanan Zaranie adlı öğrenci dergisinde yazdığı sonetlerle önemli bir çıkış yaptı. 1918 yılında özel askeri eğitimlere katılarak Lviv için Ukraynalılarla beraber savaşlara katıldı.

Sokolniki Savaşı'nda yaralandı. Polonya-Bolşevik savaşında gönüllü olarak yer aldı. 1920'de Polonya-Sovyet Savaşı sırasında Sovyet Rusya'ya karşı verilen mücadelelerde yer aldı. 1920-1923'te Krakov'daki Jagiellonian Üniversitesi'nde Polonya Edebiyatı üzerine çalışmalar yaptı ve daha sonra Sokal'da (1923–1925), Chrzanów'da (1925–1927) ve Cieszyn'de (1927–1939) öğretmen olarak çalıştı.1934 yılında Tadeusz Peipera ile tanışarak Krakow Avant-Garde'in yayın organı olan Zwrotnica ile çalışmaya başladı. 1931-1933 yılları arasında Jalu Kurek ile 'Linie' dergisini yayınladı. 1933 yılında 'Nasz Dergisi' ile genç yazarları etrafında topladı. 1937-1939 yıllarında Paris'te kaldı. Droga, Pion ve Kamena şiir kitaplarını 1934-1938'li yıllar arasında kaleme aldı. Miesiecznik Literacki'de edebiyat ve plastik sanatlar alanında kaleme aldığı makalelerini yayınladı.

Ekim 1939'da patlak veren savaşta Lviv'deydi. Eylül 1940'ta Ukrayna Sovyet Yazarlar Komitesi'nin üyesi oldu. Görüldüğü üzere Polonya ve Ukrayna arasındaki ilişkiler her zaman çok yakın bir bağlamda devam etmiştir. Bu yüzdendir ki Polonya'daki çok sayıda Ukraynalının mevcudiyeti çok eski ve köklü bir dostluğun tezahürüdür.

Lviv'in Almanlar tarafından işgaline kadar kolhozlarda işçi olarak çalışmaya devam etmiştir. Oradan ayrıldıktan sonra Gwoznica'ya yerleşti. İşgalin sonuna kadar çiftçilikle geçimini sağladı. Eserlerini el altından gizlice yayınladı. Eylül 1944'te Lublin'e geldi. Burada Ulusal Konsey üyesi oldu. Yeniden yetkinleştirilen Polonya Yazarlar Sendikası'nın ilk başkanı oldu. 1945'ten itibaren PRL'nin üyesi olan şairin Odrodzien, Kuznica şiir kitapları Fransızca ve Almancaya tercüme edildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Krakow'daki Jagiellonian Kütüphanesi'nin yöneticisi oldu. Gestapo tarafından tutuklandıktan sonra bir süre tarımla uğraştı. Savaştan sonra (1947-1951) İsviçre'de diplomat olarak görev yaptı. Ülkeye döndükten sonra pek çok derginin redaktörlüğünü üstlendi ve edebiyat eleştirmeni olarak değerli yazılar yazdı

Cieszyn'de kaldığı süre boyunca eserlerini Zaranie Kieląskie'de (1929–1938) yayınladı. Ayrıca savaştan önce ve sonra birçok başka dergide yayınlanan şiirleri vardır. Fransa'da okuması onu Batı sanatına yaklaştırdı. Bu yüzden Fütürizm akımının etkisinde kalarak döneminin edebiyatçılarıyla Polonya Edebiyatı'nda iz bırakmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında direniş hareketine katıldı. Avangard şair grubu Kraków Avantgard'a katıldı ve teknolojik medeniyetin temsil ettiği modern yaşamla yakından ilgili şiir ihtiyacını vurguladı. Geleneksel şiir tarzı ve ritmin üstesinden gelmeyi amaçlayan özgün eserler yazdı. Kullandığı metaforlarla dönemindeki şiir dilinde devrim yapmıştır. 1955 yılında Polonya'ya döndükten sonra Przeglad Kulturalny'nın editör kadrosuna dahil oldu.

1964 yılında Devlet Ömür Boyu Başarı Ödülü'nü aldı. Bu tarihten itibaren Miesiecznik Literacki'nin yayın yönetmeni oldu. Şairin Screws ve Oburacz isimli iki şiiri modernliğin programlı kolektif çabaya katkısının övgüsü ile yeni medeniyetin kahramanlarının tasvirini içermektedir. Şair kolektif çabanın içinde kendinin de aktif olarak yaptığı işçiliğe vurgu yapmıştır. Şair; köylülükten askerliğe, askerlikten öğretmenliğe, oradan da diplomatlığa uzanan zengin ve renkli yaşamına şiirlerinde yer vermekten kaçınmamıştır. Modernlikten esinlenilerek yeni şiir türleri üretmeyi, geleneksellikten koparak elde etmeyi amaçlamıştır. Eliptik ve metaforik anlatımını, hayal gücünün karakteristik motiflerini işlevselcilik ilkelerine dayandırarak elde etmeye çalışmıştır. Şairin şiir çalışmalarına, diğer sanat alanlarıyla olan ilişki ve sorunları ile ilgili makaleler eşlik etmiştir. Aynı zamanda savaş dönemlerindeki işlevselcilik terimlerini formülize ederek kategorilerini geliştirmiştir. Sanatta yeniliği haklılaştırmaya odaklanan şair, edebi yaşamda her zaman çok aktif bir şekilde rol almıştır.

Şairin bizzat katıldığı İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki Nazi Almanyası'nın saldırdığı şehirlerin müdafaasını anlatan şiiri onun dilini ve üslubunu anlamamız için güzel bir örnektir. Şiirlerinde kullandığı dil gerçekçi ve çarpıcıdır. Renkli ve farklı bir anlatıma sahip olan şairin edebiyat dünyasına kattığı "Sokağın ünlem işareti" gibi orjinal tamlamaları mevcuttur. Şairin bu şiirinde özellikle Varşova müdaafası ele alınır ki yaşanılan acı ve korku şairin satırlarında vücut bulduğu gibi ümit ve cesaret, ölümün soğuk çehresine vurulan bir tokat gibi vakur ve gerçek ifadelerle anlatılır.

Şairin bir şiiriyle yazımı noktalıyorum.

Biz Yaşadığımız Sürece (Póki my zyjemy-1944)

Topların gümbürtüsü alevler boyunca yükseldi,
Titremeyle sarsıldı gökyüzü.
Güllelerin açtığı derin çukurlarda,
Tüfek dileniyorum, umarsız, aman dileyen ölüm mahkumu örneği.
Bağırıyorum yalnızca- hedefsiz hani,
Yaralıların ve ölülerin arasından kalkıp da.
Bakışım bombaların
menzilinde, yıkıntılar içinde
Ulaşıyor ta Varşova'ya
Gürültüden sağırlaşan kulaklarıma ulaşıyor
Bir adam çığlığı ve kurşun gibi sessizlik.
O sırada kardeşim ölüyor.
Elveda size, başlarını yurtdışına taşıyanlar,
Silahtan kaçanlar.
Bu yıkıntı sığınakta, Son nefesinde sağ kalanlarla,
Yaratabilirim ulusal marşımızı yeniden.
Tatralardan duyuyorum,
Kayaların patlamayan gümbürtüsü bu boşluğu aşağıya fırlatıyor.
Bu, ana rahminden şelale ile koparılan suyun çığlığı,
Ve sessizliğin gümbürtüsü..
Korkutucu bakışla fırtınaya kapılmış bu dünya, susuyorum.
Ancak,Senin ölümünü, Tatraların o lacivert tabutuna sığdıramıyorum
Bu gıcırtı, çekiç sesi sedadan...
Bu işte yalnızca, tüm yaşamımın hepsi,
Avuçlarımdan dökülen kaya parçası sanki.
Bu, yüreğin dizginlenmez çarpışı, devrilmiş doruk,
Keder için-ne küçük, Acı- sonsuz, Ne kolay
Doruğu avuçta tersine tutmak.
Ve döndürmemek..
Gözlerde tersine dönmüş dünya,
Manzara tepe taklak.
Hani gökyüzünü uçurumda yitirerek
Zamarla Dağını titreyen avuçlarla gömmek
Ne sessiz.

SAHİPSİZ ÇOCUKLAR

Metin Özdemir

Vicdanlı ve merhametli anne-baba çocuğu için en iyi sığınaktır. Nice çocuklar vardır ki aynı evde öz anne-babasından ruh olarak uzakta ve yalnız yaşamaktadır. Anne-baba çocuğunun ruhuna girememekte kendi işlerinden çocuğuna vakit ayıramamakta, aksine eve öfkeli de geldiyse annesini veya babasını bekleyen çocuğuna ters cevap vererek onun ruh dünyasında yaralar açmaktadır. Daha sonra içine kapanan çocuk internette, sokakta farklı arayışlara yönelmekte ve acı sonuçlarını aile ile birlikte yaşamaktadır. Aile "Neden böyle oldu?" diyedursun bir zamanlar üstüne titrediği çocuğunu çoktan kaybettiğinin farkında bile değildir. Çocukluğu çalınan çocuk her zaman hasar görür. Dengeli bir yetişkin olamaz. "Yirmi Dolar" hikayesini bilirsiniz. Eve sürekli geç gelen bir babanın oğlu babasına, kendisine vakit ayıramamasından dolayı yakınarak "Babacım, sen günde bir saatte kaç dolar kazanıyorsun?" diye soruyor. Babası da neden böyle bir soruya muhatap olduğunu anlamayarak "Yirmi dolar oğlum" diyor. Çocuk kumbarasından, biriktirdiği yirmi doları çıkarıp "Al sana yirmi dolar babacığım. Bana bir saatini verir misin?" deyince baba hatasını anlamış mıdır bilmem; ama değil bir saat, bir dakika bile çocuğunu görmek istese de göremeyen babalar var ve bu çocuklar anne babasız büyüyorlar. Duygu olarak anneye babaya hasret bu çocukların ruh dünyalarını düşünebiliyor musunuz?

Toplum olarak çocuklar ile ilgili çıkan olumsuz haberlerde sadece uzaktan "Ne vicdansızlar var" demekten öteye geçemiyoruz. Evde onları küçük yaşta dengeli, sağlıklı bir ruh yapısı ile yetiştirmediğimiz müddetçe toplum olarak bu tür haberler hep bizi üzmeye devam edecektir. Çocuk yaşta gelinler, çocuk işçiler, hapishanede büyümek zorunda kalan çocuklar, bebekler toplumun vicdanını kanatmıyorsa söylenecek söz yoktur. Hiç kimse anne-babasının suçunu veya suçsuzluğunu çocuğuna ödetmek hakkına sahip değildir. Bunu ancak artık cahil, vicdansız, merhametsiz insanların toplumunda görebilirsiniz.

Günümüz çocukları ile büyüklerin geçmişte yaşadığı çocukluk arasında artık dağlar kadar fark vardır. Anne-babanın artık günümüz çocuklarına bir şekilde ulaşması gerekmektedir. Bugünkü uyaranlar artık çok farklı. Anne-babasından aynı evde ama uzakta yaşayan çocuklar anne-babalarına ne zaman yakın olabilir? Bir de aile içi, kadına veya çocuklara şiddet varsa o evde o sevgi bağı kopmuş, sevgisizlik başlamış demektir. Bu gibi aileler bir an önce eski sevgi dolu günlerine dönmelidirler. Bunu yapamadıklarında çocuk, aile, toplum için ahlaki çöküntüye temel oluşturabilir.
Bugün problem olan yetişkinler dün bizim ihmal ettiğimiz çocuklardı. Yarın problem olacak yetişkinler bugün ihmal edeceğimiz çocuklar olacak. Tek bir çocuğu bile ihmal etmeyin değerli öğretmenler. Ülkemiz için, geleceğimiz için, ahiretiniz için...

Sahipsiz çocukların bayramda elini öpecek bir anne babaları bile yok. Her gece yatağa yattığında kim bilir hangi duygularla hıçkırıklara boğuluyor, gün içinde ise içlerinde fırtınalar koparken insanlarla iletişimde dik durmaya çalışıyorlar. Hayat belki onlara çocukluğunu bile yaşatmıyor. "Afganistan'da çocuk çok ama çocukluk yok." der Khaled Hosseini Uçurtma Avcısı kitabında. Ne kadar acı bir cümle. Ülkelerinde savaş olmayan, barış ortamında, ruh dünyasında hayat savaşı veren o kadar çok çocuk var ki... Yürek dayanmaz.

Yaşça diğer kardeşlerinden biraz büyük bir çocuğun "Annesiz ya da babasız büyüyen çok kardeşlerim var benim." sözünü duyduğumda çok üzülmüştüm. Kardeşlerine çocuk yaşta anne baba olmaya gayret etmiş, onlar için fedakarlıklar yapmaya başlamış. Allah'ın lütfu olan bu çocuklara toplum elinden geldiğince yardımcı olmalıdır.

Bu da yaşça büyümüş ama hâlâ çocuk kalmış birinden bir örnek. Şöyle anlatıyor yalnızlığını: "6 yaşındaydım galiba, bir gün yine annemi özledim diye ağlarken dedem bana, her yağmur yağdığında annemin yeryüzüne indiğini söylemişti. Çocuk aklı tabi inanmıştım. Şimdi 23 yaşındayım ve hala ne zaman yağmur yağsa dışarı çıkar annemin gelmesini beklerim."

Öğretmen olduğum için biliyorum; sınıf etkinliklerinde, veli toplantılarında anne veya babası vefat etmiş çocukların, -herkesin anne babası etkinliklerde kendi çocuğunu izlerken- gözü uzaklara dalar. Öğretmen sınıftaki bu çocukları iyi tanımalıdır. Anneler gününde sınıfta annesi ölmüş bir çocuğun yanında "Evladım peki sen Anneler Günü'nde annene ne hediye aldın?" diye sormamalıdır.

Çocuğun ruh dünyasını alt üst etmemeli, yaralarını tekrar ve tekrar kanatmamalıdır. Bu hatayı ancak öğrencisini tanımamış bir öğretmen yapabilir. Bu yüzden her öğretmen çocuğun kaldığı ev ortamını mutlaka ziyaret etmeli, öğrencisini iyi tanımalıdır. Belki çocuğun evinde kendine ait bir odası bile yok; belki ekonomik şartları iyi olmayan bir ailenin oğlu veya kızı, belki evde hasta veya felçli bir anneannesi, babaannesi ile kalıyor; belki sinirli bir ailenin içinde, belki de çok huzurlu bir ailede. Dedim ya öğretmen öğrencisini iyi tanımalı, anne baba rolüne girmeden öğrencisine kendi evladı gibi sahip çıkmalıdır.

Allah'ın emanetidir çocuklar. En son anne-babalı ailelerden bir örnek vereyim. Bir çocuğun itirafı: "Benim babam hep vardı; hala var, ama hiç olmadı da, bir kere bile oturup dertleşmedim. Bana sadece saçma sapan nasihatlar verdi. Hayatımda bir kere bile bana "Nasılsın?" veya "Seni seviyorum" demedi. Babamın bana kattığı tek şey annemi onun sayesinde daha çok sevmiş olmam." Çocuklarına aynı evin çatısı altında yalnızlık çektiren, baba sevgisinden mahrum eden babalar hayatın bir gerçeği ise babalığını sorgulasın herkes.

Öğretmenler de bilmelidir ki, çocuklar size velilerin değil Allah'ın bir emanetidir. Bugün bu emanetlerin her birine ayrı ayrı sahip çıktıkça geleceğimizin aydınlığından söz edilebilir.

Yazımı Sadi Şirazi'nin şu sözleriyle bitirmek isterim. Çocukların, yetimlerin, mazlumların ahından korunmak gerek. Yoksa vebali büyük olur.

Gönül yarasından sakınmak gerek
Ki yoktur cihânda onun merhemi,
Elinden gelirse gönül yıkma ki,
Yıkık gönlün âhı yıkar âlemi. (Sâdi Şîrâzî)

Ekrem Yurtsever

Sanat

Şairler, yazarlar, müzisyenler, ressamlar, sanatkârlar
Bir harf getirirler bize
Bir kelime,
Bir nota,
Bir resim,
Bir fotoğraf
Karşı dağların ardından...

Hani yaratmıştı yüce Yaratıcı bizi
Meleklerin dahi imrendiği yücelerin yücesinde
Sonra bırakıvermişti
Aşağılara doğru
Kim nerede tutunacak diye
Görmek için...

Bir de şeytan musallat oldu
Bizi daha da aşağılara çekmek için...
Paçamızı bırakmayan
Nefis de cabası...

İşte yazarlar, şairler, müzisyenler, ressamlar, sanatkârlar
Eserleri ile
Kalbimize dokunurlar
Dokunurlar da
Daha yukarılarda tutunmamıza çabalarlar,
Ya da tırmanmamıza...

Ama her zaman olmaz ki bu.
Ya güneşin doğuşu,
Ya kabaran bir deniz,
Ya yüzümüzü yalayan bir rüzgâr,
Ya ipince kabuğunu soyup ağzınıza attığınız bir mandalinanın ağzınıza doluveren lezzeti
Sanatçının ilhamlarını coşturur da
Karşı dağların ardından getirirler bize bir şeyler

Uzun zaman oldu
Sanatçılar eser vermiyorlar.
Eser verip kalbimize dokunmuyorlar.
Dokunup da yücelerin yücesine giden yolda
Bize destek olmuyorlar.

Ufuktan güneşi doğuramam.
Denizleri dalgalandıramam.
Rüzgârı meltem şeklinde estiremem.
Ama istersen,
Bi koşu
İki kilo mandalin alıp geleyim...

PİRDAŞIM YUSUF'A

Ebu Erkan

Kapıdan girdinse cevhersin elbet,
Hak sarrafında kuyumcuyuz pirdaş.
Kalbin aklanınca dönersin elbet,
Hancı yok, hepimiz yolcuyuz pirdaş.

Yusuf'u kuyudan alıp getirdi,
Medrese oradan istedi pirdaş.
Köleydi pazardan bulup getirdi,
Kul değil Yaradan istedi pirdaş.

Nurlara medrese tekke gibidir,
Pirimin bir ruhu burdadır pirdaş.
Kalbin Kabe bilene Mekke gibidir,
Sa'y kalpte değilse nerdedir pirdaş?

Irağı unuttuk çoktan beridir,
Burası medrese susalım pirdaş.
İlahi nimetler gözün feridir,
Gözümüzden yaşı kusalım pirdaş.

Derdin var belli ki içinde yanar,
Zikrini daim et merhemdir pirdaş.
Eyyüb'ün yarası çileyle kanar,
Ararsan vuslatı bu demdir pirdaş.

Tefekkür penceren diker perdesin,
Âlemde ne varsa var burda pirdaş.
Seni bekler Kitap hani nerdesin?
Hakikat erine yâr burda pirdaş.

Ümmetin aşkıyla kanayanı var,
Kalbi galizlerden sanma sen pirdaş.
Miraca merdiven dayayanı var,
Günahkâr diyene kanma sen pirdaş.

İftira hak diyen astın da vardır,
Sanma ki her sözü ihtiyar pirdaş.
Tevfiz et bak diyen dostun da vardır,
Teslim olan burda bahtiyar pirdaş.

Zeytin habbesini hor görmez zâkir,
İsrafı çevirir fırsata pirdaş.
Kendini bilirsen aciz ve fakir,
Kolay erişirsin vuslata pirdaş.

Günahı sevabı hesap edersin,
Cennetten ümidin biçilir pirdaş.
Sadakat, uhuvvet, ızdırap dersin..
Koridor bir anda geçilir pirdaş.

Akıl kâr etmedi bugün burada,
Cihan pazarından gideriz pirdaş.
Huzura varınca o gün orada,
"Ne yaptın?" derlerse ne deriz pirdaş.

Sözün özü deriz ârif ol da git;
Hasret, içinde tut taşırma pirdaş.
Kainat kitabın târif al da git..
Hürriyet burada, şaşırma pirdaş.

Yâverî der ümidin katık et derde.
Can çıkmadan çıksın kötü huy pirdaş.
Te'vili ehadis haktır bu yerde.
Sabır, ümit diyor Hakkı duy pirdaş.

ZALIM GURBET

İbrahim Ercan

Evet abilerim, ablalarım…
Gurbette gönlümüz bamteli olmuş.

Anamın altı ayda Varşova'ya ulaştırabildiği bir tas tarhana...
Beni hep sinekkaydı traşlı ve kravatlı görmeye alışkın olan anamın, rahmetli babamdan kalan 'Braun' marka traş makinasını (bozuk da olsa) bana ulaştırma gayretleri...
63 yaşındaki anamın hazırladığı paketi bizzat hızlı trenle Konya'ya götürüp o tarihten sonraki 3-5 ay içinde Avrupa'ya gitme ihtimali olan kişiye elden teslim etmesi ve aynı gün Ankara'ya geri dönme telaşı...

"Anne yaşlısın yapma. Sana eziyet oluyor." dediğimde; "Seni göresim geldi oğlum. Bunları teceyip (hazırlayıp) götürürken hasretim biraz olsun hafifliyor. Bunları sana götürecek kişiyi gördüğümde seni görmüş gibi oluyorum." demesi...
Ve bu paket bize, Varşova'ya ulaştığında hissettiklerimiz...
Bir tas çorbanın, alıp bizi uzaklara götürmesi ve insanın kendini baba ocağında, ananın kucağında hissettirmesi...

Ben bütün bunlar bir tek bende oluyor zannederdim...
Meğer gurbete düşen herkes bu hisleri yaşıyormuş.
Meğer şairlerin, ozanların "zalım gurbet" dedikleri gerçekten zalımmış...
Vesselâm...

SEN

Ahmet Aydın

Sen randevusuz gelebilensin,
Kapıyı vurmadan giren,
Sorgusuz, sualsiz,
Nedensiz, sebepsiz
Gönlümde
En iyi odası olanlardan
Yangında ilk kurtarılacaklardansın
Sen.

Sen,
Her gönül tamirinde gittiğim Usta,
Her bozulduğumda,
Onarıldığım
Kaçamağım
Kimsenin hiç bilmesini istemediğim yersin
Sen.

Sen,
Kendime sakladığım,
Kimseyle paylaşmadığım,
Her sözünü, tavrını,
Taktığım
Takıldığımsın ilelebet.
Saatin akrebi gibi yelkovanın peşinde,
Ve bırakmadığım elsin,
Dünyada tutunduğum.
Bıraksam
Yok olduğum
Tek yersin
Tek
Sensin
Sen.

Sen
Bensin
Ben
Sensiz
Olamadığım
Sensin.

ZİLİ BEKLERKEN

Gülçin Beyza Yalçın

Sarp bir tepeye doğru var gücüyle tırmanmaya çalışıyordu. Nefes nefese tepeye ulaştı. Kendini bir mağara ağzında buldu. İçeri girdi; daracık tünel boyunca ilerledi. Yolun sonunda önüne peri bacalarındaki yer altı şehirleri gibi bir galeri çıktı. Her tarafta tünel girişleri olan bir alandı burası. Düşünmeden tünellerden birine daldı. Nefesi daralıyor, zorlukla ilerliyordu. Göğsü çelik bir kafesle sıkılıyor, ciğerlerine hava gitmiyordu adeta. Tünelin sonunda belli belirsiz bir ışık görüp heyecanla duvarlara çarpa çarpa koştu. Sonunda tünelin sonundaki ışığa ulaşmıştı. Serin bir hava ciğerlerine doldu. Sevinçle dışarı bakarken birden kanı çekildi adeta. Aşağısı derin bir uçurumdu. Düşünmeden kayalardan aşağı inmeye başladı. İndi, indi... Birden ayağı kaydı ve aşağı düşmeye başladı.

Korkuyla yerinden fırladı. Etrafına bakındı. Salonda koltuktaydı. Yine saatler boyu uyuyamamış, sonunda oturduğu yerde sızıp kalmıştı. Haftalardır bu böyleydi. Uykusuzluktan gözleri yüzüne bir avuç kum atılmış gibi sızlıyor ama bir türlü uykuya dalamıyordu. En sonunda sızıp kalınca da nefes nefese koştuğu, bir yerlerden tırmandığı ya da bir yerlerden düştüğü rüyalar görüyor ve sıçrayarak uyanıyordu.

Saate baktı. Saat beş buçuğa geliyordu. "Vakit yaklaştı." dedi kendi kendine. Abdest aldı. Daha sabah namazına vakit vardı. Kur-an'ı Kerim'i aldı eline okumaya başladı. Saat altı olunca daha bir dikkat kesildi. Ses seda yoktu. Altı buçuk oldu saat. Gözü sık sık saate kayıyor zaman geçmek bilmiyordu. Saat yedide asansör çalıştı. İçine bir ürperti geldi. Korkuyla kapıya baktı. Asansör bir daha çalıştı ve durdu. Derin bir nefes bıraktı. Komşu işe gidiyordu. Ondan sonra asansör işe ve okula giden komşular tarafından defalarca kullanıldı. Saat sekiz buçuk olunca rahat bir nefes aldı. Şükür, bu gün de gelmemişlerdi.

Üzerindeki gerginlik biraz olsun kalkmıştı ama şiddetli bir baş ağrısı başlamıştı. Bir ağrı kesici alıp yatağına uzandı. Allah'tan birkaç saat uyuyabildi. Uyandığında oğlunun odasına baktı, gitmişti. Durumunu bilen oğlu, artık kendi kahvaltısını yapıp onu uyandırmadan okula çıkıyordu. Hiç bir şey yiyecek hali yoktu. İş yapmaya da mecali. Öylesine boş boş oturdu. Sonra hazırlanıp çıktı. Bir süredir uğramak istediği arkadaşına gidecekti.

Kapıyı açan arkadaşını görünce bir an şaşırdı, omuzlarından aşağı sarkan saçlarını kısacık kestirmişti. Neredeyse boş bulunup tanıyamayacaktı. Arkadaşı onu görür görmez hıçkırarak boynuna sarıldı. "Ben de sana gelecektim ama Ayşe hasta, kaç gündür evden çıkamadım." dedi. Bir müddet birbirlerine sarılmış bir vaziyette ağlayan arkadaşı sonunda onu bıraktı. Elinden tutup kanepeye oturdu. "Geçmiş oldun Yavuz Bey tutuklanmış. Çok istedim ama malum, gelemedim." dedi. "Sağol" deyip sustu. Bir süre önüne baktıktan sonra "Sen nasılsın?" diye sordu.Arkadaşı köşeyi işaret etti "Bavulumu hazırladım." Buruk bir şekilde güldü "Benim de hazır." dedi. "Sen de mi? Hadi ben kurucu üyeydim ya sen?" Mahzun cevap verdi "Evet, ben kurucu değil ama üyeydim. Hatice haber göndermiş. Beni de sormuşlar. Zaten bekliyordum. Bakalım ne zaman gelirler."

Başını önüne eğdi. "Gitsen buradan" dedi arkadaşı. "Nereye gideyim ki? Eşim tutuklu, onu bırakıp nereye gideyim? Hem gidecek yerim de yok." Arkadaşının sesine biraz daha hüzün çöktü. "Necmiye'lerin evi olur, annesinin köyüne taşımışlar. Boşa kira vermeyelim." diyorlar. Başını kaldırdı birden "Onlar da ihraç edilmişti değil mi?" Keder neredeyse arkadaşının dilinde ete kemiğe bürünecekti. "Evet. Siz ne yaptınız? Sizin de eviniz kira." "Bizim köyde evimiz yok ki, boşaltsak nereye koyacağız eşyaları? Annemlerin evi ancak kendilerine yetiyor. Eşim ihraç olduktan sonra iş bakmaya başlamıştı ama fırsat olmadan gözaltına alındı. Şimdi de tutuklu. Ben bakınıyorum ama beni de sormuşlar."

Beni de sormuşlar demek, gözaltı sırası bana da gelecekmiş demekti. Biraz sustuktan sonra devam etti. "Sen ne yapacaksın?" Ellerini çaresizlikle açtı arkadaşı. "Bilmem işte, bavulumu hazırladım." Ellerini başına götürüp saçlarını parmak aralarından geçirdi. "Gördüğün gibi saçlarımı kestim." İlk anda görünce şaşırmıştı ama bağlantıyı kuramadı. Soran gözlerle baktı.

Acı acı güldü arkadaşı. "Gözaltı kaç gün sürüyor bilmiyor musun? Şanslı olanlar on-on beş gün sonra çıkıyor da. Çoğunlukla en son sınıra kadar gözaltında tutuyorlar. Orada soğuk suyla nasıl yıkayayım? Mecburen. Bunlar o kadar önemli değil de Ayşe'yi ne yaparım bilmiyorum. Daha süt emiyor. Üstelik de yeni yürümeye başladı. Nezarethanede ne yapar? Bünyesi zayıf, o buz gibi nezarethanede nasıl ısıtırım onu? Bırakacak kimsem de yok. Zeynep sınavlara girecek. Evde tek başına nasıl kalır? Daha 13 yaşında." Yeniden ağlamaya başladı. "Annem vefat etmemiş olsaydı, destek olurdu." dedi."Ablan?" dedi ama daha derken pişman oldu. Kronik böbrek hastasıydı ablası. Daha bir sürü hastalığı vardı da, arkadaşı sık sık ona yardıma giderdi. Ev işlerini yapar, yemeklerini pişirirdi. "Hasta haliyle nasıl baksındı kadıncağız" diye düşünürken, duyduklarıyla şok oldu. "Ablam bizimle görüşmüyor artık. Öyle bir kardeşi yokmuş." Bir şey demedi. Zaten diyecek bir şey de yoktu. Nasıl cehennemi bir haldi ki en yakın akrabalar, arkadaşlar birbirinden ayrı düşmüştü?

Konuyu değiştirmek istedi. Bir teselli umuduyla "Mustafa bey ne yapıyor?" diye sordu. "Şehirler arasında toptan mal satıyor. Günlerce gelemiyor. Zeynep nasıl kalsın tek başına?" Biraz daha kederlenmişti. "Dükkanı nasıl yaptınız?" Biraz umursamazlık verse de sesine gizleyemediği bir hayal kırıklığı ayan beyandı. "Devrettik" dedi. "Zaten devretmesek kayyum atayıp el koyacaklardı. Aldığımız parayla borçlarımızı kapattık hiç olmazsa. Tam işler düzene giriyor, borçları azalttık derken devretmek zorunda kaldık. Ne zorluklarla açıp, ne sıkıntılarla bu günlere getirmiştik! Yavrum Zeynep dükkanda kolilerin üzerinde yaptığım yatakta uyuyarak büyüdü. Biz karı koca gece gündüz çalışırdık. İşte nasip böyleymiş." Birden gözlerine yerleşen sevincin pırıltıları saçıldı. "Amaan!" dedi "hep dert hep keder. Biraz da güzel şeyler konuşalım bari. Ne güzel anılarımız var o dernekte. Ta ki kapatılana kadar.. Ne çok, ne güzel insanlar tanıdık, sevdik. Ne güzel işler yaptık. Hatırladın mı hani pikniğe gittiğimiz o son yazı. Yağmur birden bastırınca kendimizi ağaçların altına zor atmıştık da, yine de ıslanmaktan kurtulamamıştık." İki kadın gülmeye başladılar. Sağanak yağmur dindikten sonra hiçbir şey olmamış gibi pikniğe devam etmişlerdi, bursiyer öğrencileri ile..

"O gün Şerife kazanmıştı çoğu yarışmayı." derken, gülen arkadaşı birden sustu. Farkında olmadan yarasındaki kabuğu kaldıran kişinin acısıyla buruştu yüzü. "Biliyor musun?" dedi "Şerife'nin kocası birçok esnaf arkadaşının ismini vermiş." Şaşırmıştı. "Neden? Onu gözaltına filan almamışlardı ki! Ne geçti eline onca insanın başını yakınca?" O bilindik hüzün yine gelip yerleşmişti diline "Gidip şikayet etmiş. Onlara kayyum atanmadı o yüzden." "Hımm…" dedi sustu. Sonra tereddütle konuştu. "Vildan vardı ya hani, eski komşum. O da öğretmenliğe başlamış." Şaşırdı arkadaşı "O nasıl öğretmen oldu ki! Açık Öğretim ön lisans mezunu! Hem de eğitim fakültesi mezunları atanamıyorken." Alayla hafif yukarı kalktı dudakları. "Sence nasıl oldu? Beraber KPSS kursuna gittiği, tanıdığı 70 küsur insanın ismini vermesinin şerefine ödüllendirilmiş.

O şimdi bir öğretmen!" Acı acı tebessüm ettiler ikisi de, cadı avı ne hale getirmişti ülkeyi.

"Ay sana bir şeyler ikram etmedim" diye ayağa kalkan arkadaşını durdurmaya çalışırken, oda kapısı açıldı. Ağzında emziği ile gözlerini ovuşturarak, ipek saçları karma karışık bir şekilde Ayşe girdi odaya. Uykudan kalkmıştı. Paytak adımlarla odanın ortasına ilerledi. Koşup sarıldı Ayşe'ye. Ama Ayşe içini çekerek dudaklarını büzünce, ağlamasın diye annesine uzattı. Yavrusuna sımsıkı sarıldı annesi. Okşayarak teskin etti "Hadi gel, aman da kızım uyanmış, güllere boyanmış!" diye şefkatle öptü. Derin derin kokusunu içine çekti. "Söyle" diye fısıldadı "Ne yapayım yavrularımı? Bu nasıl bir zalimlik! O insanlar nasıl evlatlarına sarılıp yavrularının yüzlerine bakabiliyorlar? Kime bırakayım evlatlarımı?" Önüne bakıp sustu. Normalde "Ben bakarım." derdi ama o da sırasını bekliyordu işte. "Ben gideyim" dedi. "Sen de Ayşe'yle ilgilen."

Arkadaşı kapıdan uğurlarken dönüp baktı, el salladı. İçinden "Bakalım sıra önce hangimize gelecek?" diye geçirdi. Eve geldi. Kocasının ayakkabıları kapının önünde duruyordu. Özellikle içeri almamıştı. Evde erkek var zannedilsin diye. Ama ayakkabıların üzeri tozlanmıştı. Giyilmediği beliydi işte. Umursamadı, içeri girdi. Kapıyı kapattı.

Bu gece de uykusuz zili bekleyecekti. Hani sabahın köründe saat beş ya da altı civarı çalan zili. İnsanları evlerinden, sevdiklerinden ayıran zili.. Ellerindeki listelerle şehrin sokaklarına dağılıp ekip arabalarıyla kadınları toplayanların çaldığı zili.. Bazen sırf, insanları komşularının önünde küçük düşürmek için apartmanın bütün zilleriyle beraber çalınan zili.

Bekleyecekti; binlerce kadın gibi….

DÜŞÜNDÜREN KARİKATÜRLER

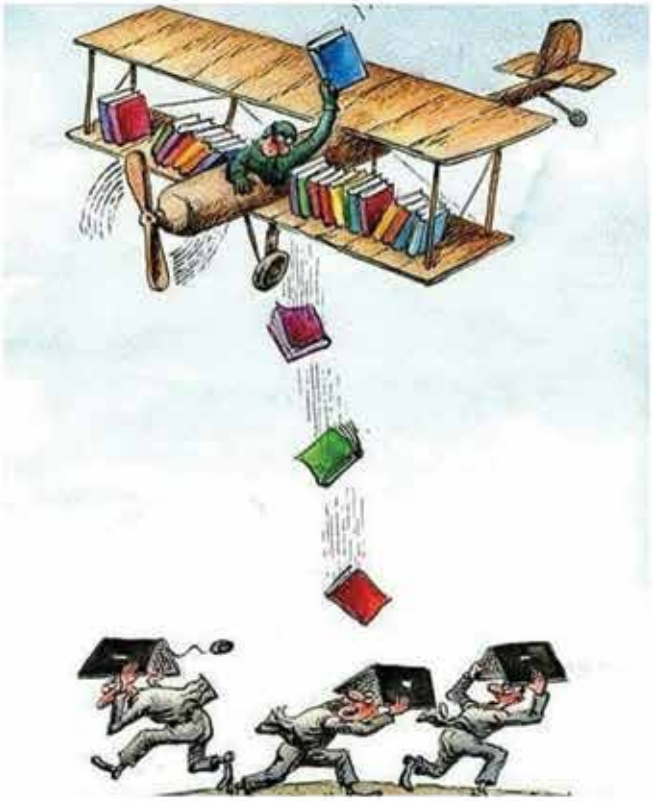

Anı yazmak,
Ölümün elinden birşey koparmaktır.
Andre Gide